

Till regeringen
(Socialdepartementet)

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2016-2018

Datum 2015-02-20
Dok.bet. PID141733
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2015-3

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2016 – 2018

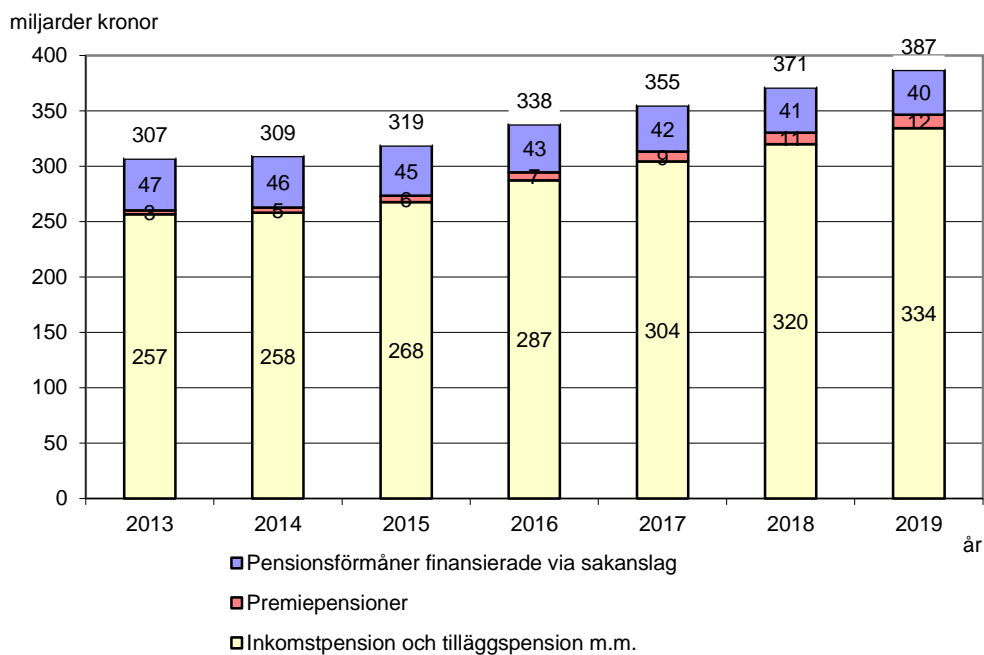
Pensionsmyndigheten överlämnar härmed budgetunderlag avseende perioden 2016 – 2018. Budgetunderlaget består av förslag till finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet, anslag som finansierar olika pensionsförmåner inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde samt finansiering av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Budgetunderlaget innefattar även prognoser för 2015 – 2019.

Sammanfattning

Utgifter för pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Pensionsmyndigheten svarar för beräknas uppgå till 338 miljarder kronor 2016. Det motsvarar 8 procent av bruttonationalprodukten (BNP). Förvaltningens kostnader beräknas samma år uppgå till 1,350 miljarder kronor, vilket utgör mindre än 0,4 % av utgifterna för pensioner.

Utgifter för pensioner

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2013-2019.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 307 miljarder kronor år 2013 till 387 miljarder kronor år 2019. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från drygt 2,0 miljoner år 2013 till 2,3 miljoner år 2019.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något mellan 2009 och 2011. Åren 2012 – 2014 ökade däremot andelen 61-åringar med tidigt uttag. Det antas att andelen blir samma som 2014 för kommande år.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggs pensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2015	2016	2017	2018	2019
Januari-prognos	+0,9	+4,7	+3,6	+2,9	+2,5
Februari-prognos	+0,9	+4,5	+3,7	+2,9	+2,5

Inkomstpensionen prognostiseras att öka nominellt för varje år under prognosperioden.

Sänkningen av prognosen för följsamhetsindexeringen för år 2016 jämfört med föregående anslagsuppföljning beror på att balanstalet preliminärt blev lägre jämfört med tidigare prognos. Intjänadetiden för 2013 blev lägre jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning och det har en sänkande effekt på balanstalet. Även för kommande år har prognosen för intjänadetiden sänkts något. Prognosen för pensionsskulden har höjts något jämfört med föregående anslagsuppföljning. Å andra sidan har antagandet för kursutvecklingen 2015 höjts på grund av utvecklingen under januari vilket har höjt prognosen för AP-fondens fondkapital.

I prognosen beräknas balanseringsperioden upphöra 2017 då balansindex är ikapp inkomstindex. Det beräknas inte bli någon ny balanseringsperiod 2018-2019.

Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension. Sänkningen av inkomstpensionen vissa år, till exempel 2014, kan dock medföra kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökar något.

Verksamhetens kostnader

Vi går in i år 2015 med en budget i nivå med tillgängliga medel. Detta trots en pris- och löneomräkning (PLO) av våra medel med endast 0,5 procent vilket innebär höjda effektiviseringskrav.

Starkt bidragande till en budget i balans 2015 är att vi, precis som föregående år, går in i det nya budgetåret med ett maximalt anslagssparande på 3 procent. Orsaken till det stora anslagssparandet är att vi haft svårt att följa och förutse anslagsbelastningen, bland annat då aktiveringen av personal- och konsultkostnader i utvecklingsprojekten överstigit prognoserna under hösten. Med detta vid handen har vi därefter för sent vidtagit åtgärder för att ytterligare förstärka de pågående satsningarna inom bostadstillägg.

För att säkerställa och intensiviera vårt pågående arbete inom bostadstillägg, både vad gäller att komma tillrätta med handläggningen och att bearbeta mörkertalet, samt för att klara effekterna av anslagssänkningen från 2016, hemställer vi om ett medgivande att få använda även anslagssparandet över 3 procent från 2014.

Inriktningen för åren 2016-2018 är att vi ska hantera vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställa våra uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt upp.

I Budgetunderlaget lyfter vi dock fram några områden där vi, när vi blickar framåt, kan se förändringar och ökade förväntningar från omvärlden som med all sannolikhet på sikt skapar ett utökat medelsbehov. Inom en snar framtid ser vi nu också behov av att hitta nya samarbeten och forum för samverkan med andra sektorer, branscher,

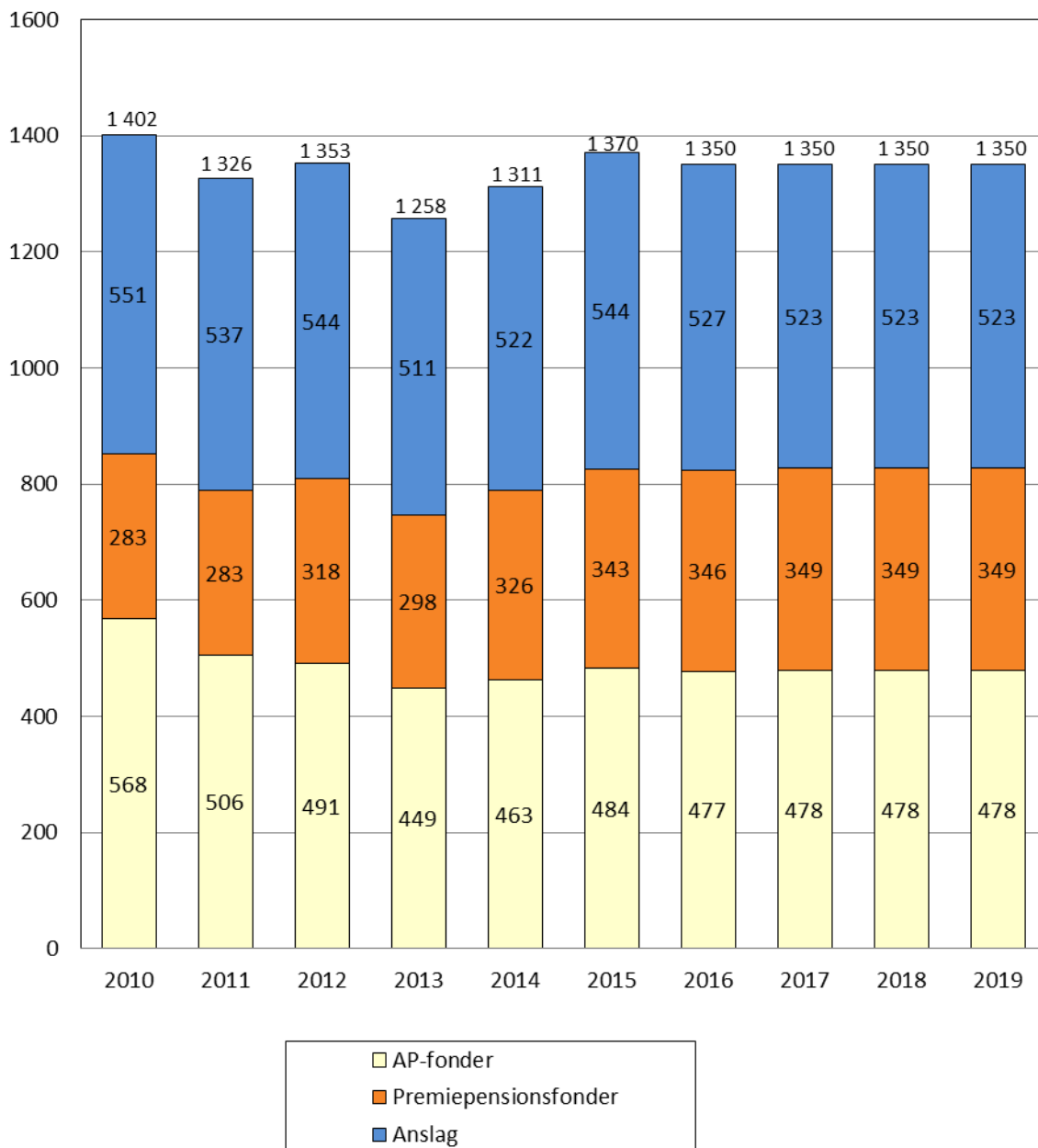
myndigheter och kommuner. För detta kan nya förutsättningar behöva skapas som till exempel förändringar i det ekonomiadministrativa regelverket för statsförvaltningen.

Sammanfattningsvis har budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra uppdrag med en fortsatt budget i balans
- Vi automatiserar och genomför förbättringar i arbetsprocesser och regelverk
- Vi säkerställer planerade effekthemtagningar

Nedanstående diagram visar förvaltningskostnadernas utveckling i fasta priser från myndighetsstarten fram till 2019.

Miljoner kronor

Hemställen

Pensionsmyndigheten föreslår:

Utgifter för pensioner 2015

att Pensionsmyndigheten beviljas tilläggsanslag för år 2015 avseende utgiftsområde 11.1:3, Bostadstillägg till pensionärer med 440 miljoner kronor.

Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader 2015

att Pensionsmyndigheten ges möjlighet att använda hela anslagsbehållningen från 2014 för de ändamål och i den omfattning som beskrivs i avsnittet *Anslagsbehållning*.

Utgifter för pensioner samt förvaltningskostnader 2016-2018

att medel för pensioner och pensionsrelaterade förmåner samt för verksamhetens genomförande år 2016-2018 anvisas i enlighet med sammanställningen på nästkommande sida.

Krediter och låneram

- räntekontokredit på 832 miljoner kronor 2016
- låneram för investeringar om 272 miljoner kronor samt
- kredit för fondhandeln på 8 000 miljoner kronor

Avgifter

att efterlevandepensionsavgiften sänks från och med år 2016 till 0,80 procent från den nuvarande nivån på 1,17 procent.

Tabellen nedan visar beräknat anslagsbehov för samtliga anslag som Pensionsmyndigheten disponerar.

Beräknat anslagsbehov för finansiering av Pensionsmyndighetens förvaltning samt för pensioner och pensionsrelaterade förmåner år 2016–2019.

Beloppen är uttryckta i löpande priser, 1000-tal kronor

	Pensions- myndighetens förslag till anslag 2016	Prognos 2017	Prognos 2018	Prognos 2019
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom				
1:1	Garantipension till ålderspension	14 749 992	13 020 200	12 454 900
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	12 049 208	11 591 600	11 238 500
1:3	Bostadstillägg till pensionärer*	8 082 500	7 777 200	7 571 600
1:4	Äldreförsörjningsstöd	877 367	942 200	1 007 600
2:1	Pensionsmyndigheten	534 397	541 625	554 697
	Summa	36 293 464	33 872 825	32 827 297
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn				
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	979 254	1 038 000	1 110 900
1:7	Pensionsrätt för barnår	7 193 300	7 381 600	7 414 400
	Summa	8 172 554	8 419 600	8 525 300
	Totalt	44 466 018	42 292 425	40 973 372

*Förslaget till anslag för år 2016 förutsätter att tilläggsanslag för Bostadstillägg beviljas för 2015 enligt vår begäran.

Samverkan mellan Pensionsmyndigheten och de berörda fackliga organisationerna har skett.

Budgetunderlaget har beslutats av Pensionsmyndighetens styrelse den 18 februari 2015. Deltagare har varit ordförande Bo Könberg, vice ordförande Kerstin Wigzell samt ledamöterna Joachim Berner, Thomas Rolén, Pär Nygren och generaldirektör Katrin Westling Palm.

Dessutom har chefen för juridikavdelningen Mikael Westberg, chefen för ledningsstaben Maria Rydbeck samt Hans Karlsson, Stefan Granbom och Johan Söderberg varit närvarande, den senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Johan Söderberg

Sändlista

- Ekonomistyrningsverket
- Finansdepartementet
- Riksdagens utredningstjänst
- Riksrevisionen
- Statskontoret

Innehåll

Del 1

Vad förväntas av oss?	10
Regeringens analys och slutsatser	10
Politikens inriktning	10
Vad kommer vi att göra?	11
Strategisk inriktning.....	11
Våra planer	11
Konsumentuppdraget och "Prognos till alla"	12
Verksamhets- och kontrollfilosofin.....	13
Ta hem förväntade effekter	13
Aktiv samverkanspartner	14
Utvecklingen av pensionssystemet	14
Påverkansfaktorer på medelsbehovet inom relativt snar framtid	15
Mörkertalet inom bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.....	15
Förenklingar inom bostadstillägg.....	15
Översynen av AP-fondernas struktur och placeringsregler	15
Riksrevisionens rapport; Att gå i pension – varför så krångligt? .	15
Servicekontor	16
Övrigt	16
Ökad migration.....	16
Ärendevolymer	17
Ålderspension	17
Bostadstillägg (inkl. Äldreförsörjningsstöd)	18
Ekonomiska förutsättningar	18
Slutsats/inriktning för Budgetunderlaget 2016-2018	19
Förvaltningskostnader och investeringsbehov	20
Förvaltningskostnader	20
Kostnader för lokaler.....	20
Finansiering av förvaltningskostnaderna	21
Anslagsbehov	21
Anslagsbehållning	22
Anslagskredit på ramanslag	23
Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)	23
Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)	24
Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen).....	25
Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	26
Avgiftsuttag för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna).....	26
Avgiftsuttag för administration av premiepension.....	26
Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	26
Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning	27
Inledning	27
Prognoser för inkomstindex och balanstal	29
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	35
1:1 Garantipension till ålderspension.....	35
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	40

1:3	Bostadstillägg till pensionärer	45
1:4	Äldreförsörjningsstöd.....	49
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		53
1:5	Barnpension och efterlevandestöd.....	53
1:7	Pensionsrätt för barnår	56
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten		58
Övriga pensioner		68
	Frivillig pension	68
	Sjömanspension	68

Bilaga 1 Sammanfattande tabeller över anslagsuppföljningen

Bilaga 2 Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde

Bilaga 3 Månadsredovisning av prognoser för 2015

Bilaga 4 Jämförelse med den prognos som lämnades i januari 2015

Vad förväntas av oss?

Som i tidigare budgetunderlag utgår vi från vårt uppdrag där ett av målen beskrivs som att administrationen av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader till nytta för pensionärer och pensionssparare. Ett annat mål är att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

För att ytterligare fokusera på livsinkomsten och att kunskap om dess betydelse når fram, och med tanke på att prognoser som regel görs när många livsval om arbete redan är gjorda, föreslog regeringen i sin budgetproposition (BP15) en komplettering av de tidigare målen. Det nya målet som nu återfinns i vårt regleringsbrev – *Kunskapen om livsinkomstens och pensioneringstidpunktens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män* – syftar bland annat till att särskilt öka kunskapen hos föräldrar om att varje arbetad timme får betydelse för pensionen.

Av BP15¹ framgick vidare regeringens analys av och slutsatser kring vår verksamhet samt politikens inriktning.

Regeringens analys och slutsatser

- Pensionsmyndigheten arbetar väl med informationsmålet och har utvecklat verksamheten för att kunna ge pensionsspararna vägledning om hela pensionen
- regeringen ser mycket positivt på satsningen Prognos till alla
- typfallsmodellen som nu är tillgänglig för alla är ett viktigt utbildningsverktyg
- regeringen avser att fortsätta följa resultaten av informations- och konsumentskyddsåtgärder för vilka vi tilldelats extra medel 2014-2017
- handläggningen fungerar i stort väl och produktiviteten ökar
- regeringen kommer fortsätta följa kvarstående problemområden, bostadstillägg och återkrav, och föra en diskussion om nödvändiga åtgärder
- bedömningen är att kontrollverksamheten fungerar väl, men regeringen vill fortsätta följa utvecklingen av efterkontrollerna inom bostadstillägg.

Politikens inriktning

- Även ett bra pensionssystem måste underhållas med hänsyn till förändrade förutsättningar om systemets trovärdighet ska bibehållas
- starkt fokus på arbete med åtgärder som förlänger arbetslivet och leder till fler arbetade timmar
- följa upp den faktiska ekonomiska utvecklingen för Sveriges pensionärer
- i arbetet med att följa den ekonomiska utvecklingen för pensionärerna – särskilt fokus på mörkertalets storlek och betydelse.

¹ Av riksdagens budgetbeslut om riktlinjerna för den ekonomiska politiken, utgiftsramarna och beräkningen av statens inkomster för 2015, som fattades utifrån allianspartiernas reservationer i budgetbetänkandet 2014/15:FiU1, ser vi inget som motsäger de analyser och slutsatser som gjordes av vår verksamhet i BP15.

Vad kommer vi att göra?

Strategisk inriktning

Som tidigare år har ett arbete kring strategiskt planering bedrivits under året. En process som gått från den strategiska inriktning som styrelsen drog upp i våras via våra strategiska dagar i början av juni till fastställandet av Pensionsmyndighetens strategiska plan för 2015 före sommaren.

Styrelsens strategiska inriktningar sammanfattas i följande punkter:

- Övergripande inriktning – Säkra målen Alltid rätt och i tid samt Kostnadseffektiv verksamhet
- Målgrupps- och individanpassad information utifrån pensionärer och pensionssparares livssituation
- Säkra kompetensförsörjningen för att möta vårt förändringsbehov
- Automatiseringar för en effektivare verksamhet
- Offensivt arbete med förenklingar i arbetssätt, regelverk, interna rutiner och informationshämtning
- Pensionsmyndighetens samverkan med andra
- Vi ska bidra till utvecklingen av pensionssystemet

För att ge styrning och ledning i hur vi ska nå våra långsiktiga mål har vi ett överordnat strategiskt fokus på kostnadseffektivitet och hög effektivitet. Vi vill därmed flytta våra resurser från tidsödande hantering, administration och datainsamling till det proaktiva mötet med pensionärer och pensionssparare samt till bättre styrning, analys, information och service samt annat förbättringsarbete.

Inom ärendehantering ligger fokus på att skapa effektiva produktionsprocesser och hög kvalitet och inom informationsområdet på att realisera Konsumentuppdraget. Vi möjliggör såväl en satsning på dyrare kontaktvägar, till exempel uppsökande verksamhet där det behövs, som att vi kan skapa informationsmaterial och tjänster som präglas av enkelhet och användarvänlighet på pensionssparares och pensionärers villkor.

I arbetet med statistik och analys skapar vi en effektiv och standardiserad dataförsörjning för att kunna stödja med expertkunskap vid utveckling av myndighetens verksamhet och pensionssystemet. Vi fokuserar på att vara ledande specialist på pensionsområdet.

Våra planer

Vi arbetar vidare för att realisera våra framtida erbjudanden till pensionärer och pensionssparare. Ett antal analyser och förstudier ska startas, som i sin tur ska ge underlag för att kunna göra vägval och besluta om nya projekt och program som ska förverkliga de saker vi vill erbjuda pensionärer och pensionssparare 2020 och framåt. Kopplat till detta, och som en förutsättning för att realisera framtidsbilden, planerar vi den kommande perioden bland annat för:

- En fortsatt etablering av konsumentuppdraget
- Fortsättning på satsningen ”Prognos till alla”
- Aktiviteter samt linjeläggning av programmet för verksamhets- och kontrollfilosofin
- Att ta hem förväntade effekter enligt plan

- Vara en aktiv samverkanspartner som en del av pensionsområdet och den digitala agendan
- Vårt bidrag i utvecklingen av pensionssystemet

Konsumentuppdraget och "Prognos till alla"

Pensionsmyndigheten har i tidigare regleringsbrevsuppdrag beskrivit hur vi avser att arbeta framåt med vårt nya konsumentuppdrag. Därefter har vi preciserat vad det innebär i form av en gemensam övergripande målbild inom konsumentuppdraget samt struktur och arbetssätt för att nå dit.

Pensionsmyndigheten bedriver redan idag verksamhet som innefattas i realiserandet av konsumentuppdraget och för att fortsätta utvecklingen av uppdraget definieras och konkretisera nu nya erbjudanden som rör vägledning ur ett privatekonomiskt perspektiv samt konsumentstärkande branschpåverkan.

Den framtagna verksamhetsidéen för konsumentuppdraget beskriver övergripande vad Pensionsmyndigheten ska göra:

"Vi ger möjlighet för alla att förstå, förutse och kunna påverka hela sin pension genom enkel, neutral och pålitlig hjälp"

Det innefattar att:

- Vi ger sparare och pensionärer oberoende och mer relevant vägledning inom pension och långsiktigt sparande än marknadens övriga aktörer
- Vår vägledning utgår från individen och anpassas till konsumentens situation, det vill säga spara till pension, planera uttag av pension, leva med pension
- Vi erbjuder sparare och pensionärer verktyg för beslutsstöd och administration av sitt pensionssparande
- Vi agerar proaktivt för att stärka konsumenters position relativt marknadens aktörer på marknaden för privatekonomiska tjänster och produkter
- Vi agerar proaktivt för att marknaden ska utvecklas på ett sätt så att pensionärers försörjningsförmåga stärks.

Vi prioriterar utöver detta några grupper av kunder där utgångspunkten i prioriteringen är att förebygga eventuella problem för individer genom att tillhandahålla relevant information i rätt tid. Det handlar om grupper vi vet löper risk att få låga pensioner och inkomster. En av dessa grupper är utrikes födda, som har ett lägre snitt i intjänad pension beroende på yngre snittålder, kortare tid i Sverige, högre arbetslöshet med mera, och därför en grupp som riskerar att få en låg framtida pension. I vårt uppdrag att informera alla invånare i Sverige om pension genomför och planerar vi aktiviteter till olika språkgrupper som inte har svenska som modersmål.

Satsningen på Prognos till alla är på fyra år och vi kan nu förfina insatserna när förutsättningarna i form av tekniska hjälpmedel och utbildad personal finns på plats. Genom kunduppföljningar och interna utvärderingar har vi bra underlag för att arbeta vidare med att förbättra verktyg, stöd och metoder. Utvärderingarna ger även input till kommande större satsningar som är myndighetövergripande och i samverkan med annan part. Inriktningen för kommande år handlar därför om att fortsätta och förbättra de olika delarna i satsningen.

De specifikt tilldelade medel för bland annat konsumentuppdraget som Pensionsmyndigheten fått från år 2014 har möjliggjort hittillsvarande verksamhetsutveckling inom området.

Verksamhets- och kontrollfilosofin

Pensionsmyndigheten har en etablerad och fungerande kontrollverksamhet vilket regeringen konstaterade i den senaste budgetpropositionen. Den utgör en stabil grund för det fortsatta utvecklingsarbetet som beskrivs i ett särskilt handlingsprogram.

Handlingsprogrammet för vår verksamhets- och kontrollfilosofi handlar lika mycket om bemötande och egna attityder som hur vi handlägger ärenden. Kontrollverksamheten utgår från att de flesta vill göra rätt för sig och att vi ska göra det lätt att göra rätt.

Aktiviteterna har fram till nu haft tydligt fokus på att förbättra arbetet inom bostadstillägg. Bland annat har arbetssätt och ansökningsflöde setts över för att vi på ett proaktivt sätt ska få ansökningarna att bli ännu mera rätt från början. Inriktningen är att koncentrera kontrollerna till efterkontrollverksamheten.

En förutsättning för att kunna förebygga fel är att det internt på myndigheten finns en gemensam syn på vad som är en korrekt hantering av ett ärende och hur regelverket ska tillämpas. I vårt uppdrag ingår att kontinuerligt säkerställa en korrekt och enhetlig rättstillämpning. Aktiviteterna här handlar mycket om intern kommunikation kring arbetssätt och uppföljning av arbetet.

Vi går nu vidare med handlingsplanen inom andra förmåner samtidigt som vi fortsätter förankringen av tänkesätt och idé kring verksamhets- och kontrollfilosofin. I handlingsplanen finns även externa kommunikationsaktiviteter, där vi utifrån kartläggning av fel och orsaker till fel ringar in målgrupper för särskilda aktiviteter. Fel- och orsakskartläggningen ger även underlag för prioritering av regelförenklingar, både sådana som vi kan besluta om själva och sådana vi behöver skicka till lagstiftaren. Vi ser även att verksamhets- och kontrollfilosofin kan övergå till att utföras i ordinarie linjearbete och då utgöra grund för vårt löpande kontrollarbete.

Ta hem förväntade effekter

De produktivitetsförbättringar som vi genomfört har gjort att vi kunnat flytta resurser till hanteringen av bostadstillägg och informationsverksamhet.

Vi har i tidigare budgetunderlag beskrivit hur vi kategoriserar våra utvecklingsåtgärder för att kunna se om avsikten är om de ska vara till exempel effektivitetshöjande eller om de är av tvingande karaktär, exempelvis till följd av lagändringar. Genom kategoriseringen ser vi att vi från långsiktiga strategiska satsningar, effektivitetshöjande satsningar och satsningar på infrastruktur, nu ger mer utrymme för kundstyrda satsningar samt satsningar inom e-förvaltning (lägre samhällskostnader).

I samband med beredning och beslut om varje enskilt utvecklingsprojekt görs utöver kategoriseringen en nyttovärdering som tillsammans med kostnads- och finansieringsbedömning samt effekthemtagningsplan utgör beslutsunderlag.

För att säkerställa att de ekonomiska effekthemtagningar som finns planerade realiserar, ingår effekthemtagningsplanerna bland underlagen för kommande års verksamhetsplanering och budgetering. Parallellt görs löpande effekttuppföljning av avslutade projekt.

Vi inför nu en sammanhållen nyttorealiseringsprocess med tydliga avstämningspunkter mellan ledning och avdelningar ansvariga för effekterna. Som underlag för

effekthemtagningsdiskussioner har vi skapat ett effektregister där det tydligt framgår förväntad effekt, tidpunkt, ansvarig med mera.

Aktiv samverkanspartner

Vi ska alltid se till att leverera så bra tjänster som möjligt till våra pensionärer och pensionsparare. Det innebär bland annat att vi måste förstå vikten av samverkan, då vi är en del av pensionsområdet. Vi måste vara en aktiv samverkanspartner för att få fram de bästa och mest kostnadseffektiva lösningarna. Samverkanspartners bör utses efter genomtänkta och medveteta val utifrån pensionärers och pensionsparares bästa.

För att uppnå detta krävs en lösningsfokuserad inställning, både internt och externt, där alla medarbetare arbetar i samma riktning. Våra beslut är inte bara våra egna, utan en del av ett sammanhang och en kompromiss med andra parter. I en mer komplex miljö krävs en ökad kompetens kring hur hela vår verksamhet fungerar, vart vi är på väg men också var vi står i relation till andra. Genom att se oss själva som en del i ett större sammanhang kan vi öka våra möjligheter att leverera i enlighet med våra mål.

Från politiskt håll har en satsning på e-förvaltning under 2015-2018 annonserats. För en framgångsrik satsning är det viktigt att myndigheter med mycket digitala kontakter med medborgare och företag, och med större it-verksamhet, blir involverade.

Pensionsmyndigheten är aktuell som en av de myndigheter som bör vara aktivt involverad i satsningen. Vi deltar redan i arbete med gemensamma e-förvaltningslösningar och är en aktiv partner i det gemensamma arbetet i statsförvaltningen för att utveckla gemensamma e-tjänster kopplat till den digitala agendan. Exempel på projektsamverkan är *Digitala möten* och *Digital samverkan* och internt implementerar vi *Mina meddelanden* och *Försäkringsfullmaktsnoden*. Som egna initiativ och utvecklingsområden i linje med regeringens mål kring digital samverkan genomför vi bland annat *Prognos till alla* och *kundsegmentering*. Pensionsmyndigheten ser positivt på att fortsätta initiera, utveckla, införa och förvalta e-förvaltningslösningar exempelvis användning av molntjänster inom staten.

Utvecklingen av pensionssystemet

Vi ska delta med vår expertkunskap till utredningar gällande utveckling och justering av den gällande pensionsöverenskommelsen. Pensionsgruppen har nu kommit överens om vissa förändringar i pensionsöverenskommelsen. Vi ska till dessa utredningar med utgångspunkt från pensionsparare och pensionärernas behov och myndighetens informationsuppdrag bistå regeringen med underlag i följande frågor:

- Beräkningsregler vad gäller inkomstindex och balanstal
- Buffertkapitalets referensportfölj och huvudmannaskapet för detta
- Avgiftstak och bekräftelseval inom premiepension samt andra premiepensionsfrågor som föranletts av premiepensionsöversynen
- Det fortsatta arbetet med pensionsåldersfrågan, inklusive sådana som berör tjänstepensioner
- Översyn av de svenska sociala trygghetssystemen och deras tillämpning utifrån de nya förutsättningar som globaliseringen ger i en unionsrättslig och internationell kontext

Vi behöver arbeta med att bygga upp kompetens för att hantera denna uppgift.

Påverkansfaktorer på medelsbehovet inom relativt snar framtid

Vi vill här i budgetunderlaget lyfta fram några områden där kommande beslut, vägval och angreppssätt på olika sätt kan påverka hur vi ska bedriva vår verksamhet och därmed får en direkt koppling till vårt medelsbehov inom ett par år.

Mörkertalet inom bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

I Regleringsbrevet för 2015 införs ett särskilt mål för området som innebär att vi ska verka för ökad kännedom om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

När det gäller mörkertalet fortsätter vi jobba i enlighet med den inriktning för kommande åtgärder som beskrivs i vårt tidigare inlämnade regleringsbrevsuppdrag från 2014 (VER 2014-227), det vill säga bland annat via uppsökande verksamhet i mån av resurser och tid.

Vi har inte tillförs några särskilda medel för detta utökade uppdrag och vi har uppfattat att regeringen har ambitioner på detta område. Ska vi snabbare komma igång med åtgärder behöver vi därför tillföras extra medel. Skulle Pensionsmyndigheten få ett medgivande om att använda hela anslagssparandet från 2014, det vill säga även sparandet över tre procent, skulle vi kunna genomföra mer omfattande och dedikerade satsningar inom området för mörkertalet. Se även vår redogörelse för anslagssparandet som återfinns i avsnittet *Förvaltningskostnader och investeringsbehov* längre fram.

Förenklingar inom bostadstillägg

Pensionsmyndigheten utreder förenklings- och schabloniseringsförslag inom bostadstillägg kopplat till det pågående förbättringsarbetet på myndigheten samt utifrån Inspektionen för socialförsäkringens (ISF:s) granskning av bostadstillägg.

Förslagen, som i första hand syftar till att förenkla handläggningen av bostadstillägg, rör såväl beräkningen av bostadskostnad som inkomster samt tillgångar och skulder.

Merparten av förslagen utgörs av ändringar i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS) och bedöms rymmas inom ramen för det bemyndigande (2009:1175) som utfärdats av regeringen.

Vi avser att återkomma till regeringen i förenklingsarbetet.

Översynen av AP-fondernas struktur och placeringsregler

Av överenskommelsen om vissa justeringar i pensionsöverenskommelsen från våren 2014 framgår att en huvudman för buffertkapitalets förvaltning ska införas.

Huvudmannen ska fatta självständiga beslut men i sitt arbete vara nära kopplad till Pensionsmyndigheten och inordnas i myndigheten i form av en nämndmyndighet.

Verksamheten för en eventuell AP-fonds-nämnd utreds för närvarande och beroende på tidplan och utformning kan ett införande av en nämnd komma att påverka Pensionsmyndigheten under budgetperioden. Eftersom Pensionsmyndigheten föreslås vara värmyndighet för den nya nämnden kan ett visst samutnyttjande av resurser komma att uppstå. Beräkningar av hur detta påverkar Pensionsmyndighetens administrationskostnader pågår och vi avser att återkomma i frågan.

Riksrevisionens rapport; Att gå i pension – varför så krångligt?

Av Regleringsbrevet framgår att Pensionsmyndigheten under 2015, med utgångspunkt i Riksrevisionens iakttagelser i rapporten, ska komma med åtgärdsförslag kring bland annat att utveckla simuleringstjänster för utbetalning av pension, behov av en sammanhållen ansökningsprocess och hur förval kan konstrueras som förenklar för individen. Åtgärderna ska avse såväl vårt eget ansvarsområde som möjliga samarbeten med andra aktörer. Pensionsmyndigheten har påbörjat idégenereringsarbetet i denna fråga.

Pensionsmyndigheten har flera års erfarenhet av att utveckla tjänster i samarbete med pensionsbranschen. Detta är en absolut nödvändighet eftersom vi endast har ansvar för en del av pensionssystemet, medan vårt informationsuppdrag täcker hela pensionen och därmed involverar andra aktörer. Våra erfarenheter av samverkan med hela branschen är goda, men också att det krävs att Pensionsmyndigheten är drivande och skapar förutsättningar för att till exempel utveckla infrastrukturen kring pensionsinformation. Detta arbete har visat att det krävs nya förutsättningar i exempelvis det ekonomiadministrativa regelverket kring finansieringsfrågor. Om inte rätt förutsättningar ges för utvecklingsinsatser i samverkan är risken att goda idéer och initiativ inte kan genomföras. Ska vi på sikt åstadkomma exempelvis en sammanhållen ansökningsprocess för pensioner, kan ett första steg bli att vi efter utredning återkommer till regeringen med nytänkande förslag om finansieringsalternativ, samverkansformer och översyn av styrande regelverk. Exempel på en finansieringsform som bör utredas är en myndighets möjlighet att lånefinansiera gemensamma utvecklingsinsatser för att därefter genom avgiftsuttag från brukare finansiera investeringen.

Servicekontor

Samarbetet rör idag 103 servicekontor och under 2014 avsåg omkring 325 000 besök ett pensionsrelaterat ärende. Det utgjorde knappt 7 procent av servicekontorens totalt 4,7 miljoner besök. Pensionsmyndighetens kostnader för servicekontoren uppgick 2014 till drygt 50 miljoner kronor av totalkostnaden på ca 450 miljoner kronor.

Med anledning av Skatteverkets planerade inriktningsbeslut, att inte delta i servicekontorssamarbetet från 2017, har Pensionsmyndigheten startat en scenariobeskrivning, delvis i samarbete med Försäkringskassan, för att belysa de framtida förutsättningarna för ett lokalt kundmöte. Klart står dock redan att det kommer bli dyrare att framöver erbjuda ett personligt möte i samma omfattning som idag om en eller flera aktörer drar sig ur samarbetet.

Övrigt

Ökad migration

Sedan flera år kan vi se hur andelen ärenden med internationella inslag ökar bland våra förmåner. Tydligast är det inom ålderspension med fler ansökningsärenden från personer som bott eller arbetat utomlands, vilka kräver mer resurser. Förskjutningen mot en mer resurskrävande handläggning har vi hittills hanterat genom effektivisering av våra processer.

Denna trend har under det senaste året kompletterats med en kraftigt ökad asyl- och anhöriginvandring vilket vi tydligt kunnat märka på försäkringsutgifterna för äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till ensamkommande flyktingbarn. Under 2014 har vi flera gånger höjt våra prognoser och även fått höjda anslag för försäkringsutgifterna.

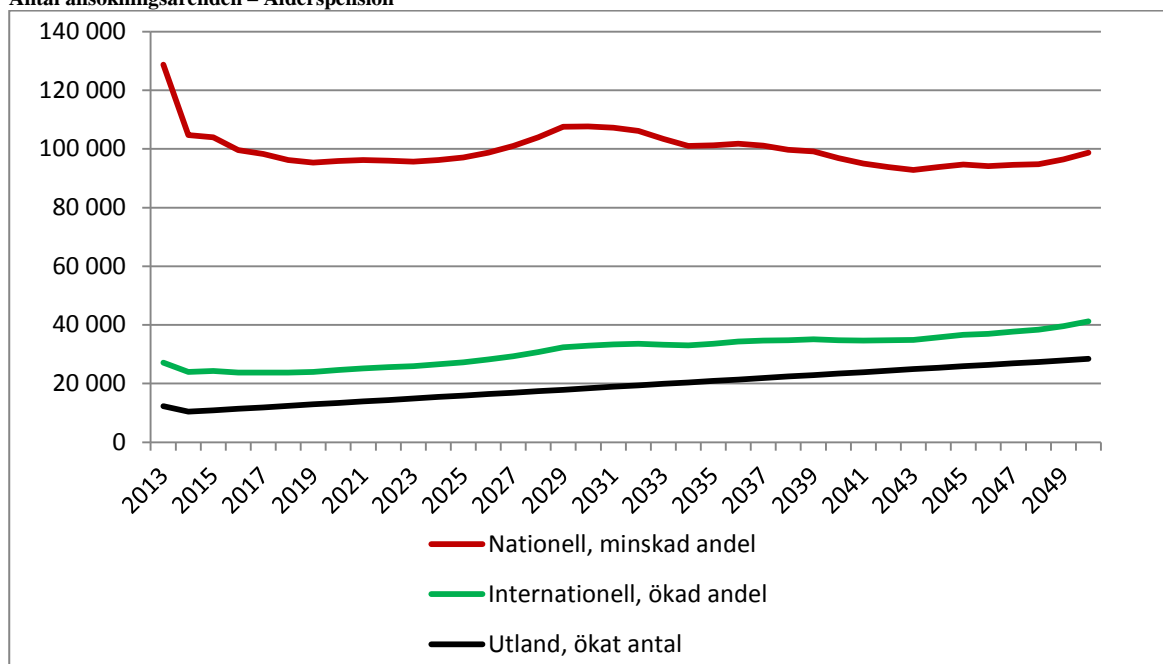
Vi fortsätter att följa migrationsverkets prognoser och göra samlade beräkningar av hur behovet av handlägningsresurser påverkas framöver. Fler ärenden inom äldreförsörjnings- och efterlevandestöd, samt bedömningen att vi ännu inte ser de fulla effekterna av anhöriginvandringen, kan ge ökat resursbehov i handläggningen samt för kundmöten på servicekontor.

Ärendevolymer

Ålderspension

Antalet ansökningsärenden i processerna för ålderspension (*nationell*², *internationell*³ och *utland*⁴) beräknas minska de flesta åren efter 2014, främst av demografiska skäl. Antalet 65-åringar kommer att minska varje år till och med 2016 enligt SCB:s befolkningsprognos. Utöver detta påverkas antalet inkomna ärenden av hur många som har tidigt uttag. Antalet med tidigt uttag har ökat sedan 2012 och beräknas öka under några år. Sammantaget beräknas antalet ansökningsärenden bli färre 2016-2018 jämfört med tidigare år. Andelen inkomna ärenden för processen *nationell* beräknas minska medan andelen beräknas öka för processerna *internationell* och *utland*. Denna ökning antas fortsätta även i ett långsiktigt perspektiv. Diagrammet nedan visar resultatet av dessa framskrivningar. Utvecklingen är dock osäker och antalet ärenden kommer i verkligheten förmodligen att variera mer än diagrammet.

Antal ansökningsärenden – Ålderspension

Förskjutningen av ärendetyper mellan processerna för ålderspension medför att andelen mer resurskrävande⁵ ärenden ökar över tiden samtidigt som det totala antalet ansökningsärenden beräknas minska. Vårt pågående automatiseringsarbete inom de olika handlägningsprocesserna motverkar resursåtgången och medför samtidigt att vi kan förflytta resurser från rutinartade arbetsuppgifter till mer kvalificerad handläggning.

² Bott och arbetat enbart i Sverige

³ Har bott/arbetat utomlands

⁴ Är utlandsbosatt

⁵ Beräkningarna av garantipensionen kompliceras för personer som bott eller arbetat utomlands.

Bostadstillägg (inkl. Äldreförsörjningsstöd)

Utöver att ta hand om förstagångsansökningar går vår handläggning från att hantera fortsättningsansökningar till att i större utsträckning arbeta med omräkningar, att kvalitetssäkra samt kontrollera i efterhand. Beräkningarna av ärendevolymerna visar att antalet inkomna ärenden är relativt konstant även då vi förflyttar handläggningens fokus, se tabellen nedan. Antalet inkomna ärenden antas minska efter 2016 då antalet förmånstagare beräknas minska till följd av färre nytillkommande.

År	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Antal inkomna ärenden	303 417	234 441	224 782	226 887	226 887
Förstagångsansökan	71 588	58 877	61 110	61 110	61 110
Fortsättningsansökan	123 795	54 415	32 834	23 370	23 370
Omräkningar	67 105	103 742	113 658	125 000	125 000
PAX-ärenden	30 737	7 622	6 273	6 500	6 500
Övrigt	10 192	9 785	10 907	10 907	10 907

*Prognos

Ekonomiska förutsättningar

Från 2016 sänks anslaget med ca 10 miljoner kronor för förväntad effekthemtagning till följd av införandet av tillsvidarebeslut inom bostadstillägg.

De extra medel om 20 miljoner kronor årligen som vi tilldelades 2014 för informations- och konsumentskyddande åtgärder kvarstår till 2017.

Vi går in i år 2015 med en budget i nivå med tillgängliga medel. Detta trots en pris- och löneomräkning (PLO) av våra medel med endast 0,5 procent vilket innebär höjda effektiviseringskrav. Sett till våra lönekostnader medför det ett effektiviseringskrav motsvarande ca 20 årsarbetare jämfört med om PLO:n varit 2 procent.

Starkt bidragande till en budget i balans 2015 är att vi, precis som föregående år, går in i det nya budgetåret med ett maximalt anslagssparande på 3 procent.

För att göra en långsiktig ekonomisk prognos för åren 2016-2018 har vi utgått från budgetnivån 2015 och därifrån tagit hänsyn till kända och önskvärda/planerade kostnadsförändringar. Som kända förändringar ser vi exempelvis avskrivningskostnader och som önskvärda/planerade bland annat kommande konsultväxling till egen personal samt planerade effekthemtagningar.

Givet ovanstående förutsättningar gör vi bedömningen att våra aviserade medel för åren 2016-2018 i BP15 är tillräckliga.

För att kunna säkerställa och intensifiera vårt pågående arbete inom bostadstillägg, både vad gäller att komma tillrätta med handläggningen och att motverka mörkertalet, hemställer vi om att 2015 få använda den del av anslagsbehållningen från 2014 som överstiger 3 procent. Vi skulle på detta sätt kunna motverka och förebygga effekterna av den aviserade anslagssänkningen från 2016.

Utförliga budgetberäkningar samt redogörelse för anslagssparandet återfinns i avsnittet *Förvaltningskostnader och investeringsbehov* längre fram.

Slutsats/inriktning för Budgetunderlaget 2016-2018

Inriktningen för åren 2016-2018 är att vi ska hantera vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställa våra uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt upp.

I Budgetunderlaget lyfter vi dock fram några områden där vi, när vi blickar framåt, kan se förändringar och ökade förväntningar från omvärlden som med all sannorlighet på sikt skapar ett utökat medelsbehov. Vi ser nu också behov av att hitta nya samarbeten och forum för samverkan med till exempel andra sektorer, branscher, myndigheter och kommuner. För detta kan nya förutsättningar behöva skapas.

Sammanfattningsvis har budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra uppdrag med en fortsatt budget i balans
- Vi automatiserar och genomför förbättringar i arbetsprocesser och regelverk
- Vi säkerställer planerade effekthemtagningar

Förvaltningskostnader och investeringsbehov

Förvaltningskostnader

Tabellen visar Pensionsmyndighetens kostnader för förvaltning inklusive kostnader för samarbetet med Försäkringskassan.

Tabell 1. Förvaltningskostnader*. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	Budget	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Intäkter	-5 389	-6 550	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Personalkostnader	582 793	556 021	632 000	578 000	554 000	554 000
Lokalkostnader	59 359	42 393	39 000	38 000	38 000	38 000
Övriga driftskostnader	312 249	316 727	311 000	332 000	342 000	342 000
Samarbete med Försäkringskassan	310 359	293 964	275 000	271 000	276 000	276 000
Lokala Servicekontor	51 500	51 894	51 000	51 000	51 000	51 000
Avskrivningar och räntor	68 737	57 986	67 000	85 000	94 000	94 000
Totalt	1 379 608	1 312 435	1 370 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000

Tabellen visar att de totala förvaltningskostnaderna beräknas ligga på en fast nivå under budgetperioden. Det sker dock en viss förskjutning mellan de olika kostnadsslagen främst till följd av det pågående utvecklingsarbetet. Denna förskjutning sker från ärendehandläggning till informationsuppdrag samt till kostnader för it-system.

En kostnadspost som förändras märkbart är avskrivningar och räntor. Dessa ökar under budgetperioden till följd av vår höga investeringstakt. Stora delar av investeringarna går till den automatisering av verksamheten som bedrivs bland annat inom våra strategiska projekt och för med sig ökade drift- & förvaltningskostnader inom it-området. Budgetmässigt motverkar vi detta i huvudsak med en minskad andel konsulter inom it och kundservice, effekthemtagningar samt en i övrigt bibehållen låg kostnadsnivå.

En kostnadspost som minskat kraftigt genom åren är samarbetet med Försäkringskassan. Orsaken har främst varit att kostnaderna för avskrivningar minskat då de stora it-systemen vi har hos Försäkringskassan snart är helt avskrivna, under perioden. Vi gör nu bedömningen att kostnaderna för samarbetet långsiktigt ligger på en jämn nivå.

Kostnader för lokaler

Som framgår av tabellen är lokalkostnader en relativt liten kostnadspost som dessutom sjunker över tiden (45 mnkr 2013). De minskade lokalkostnaderna fördelar vi successivt över till hanteringen av bostadstillägg. Lokalkostnaderna bedöms få små variationer under perioden.

Tabell 2. Kostnader för lokaler. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Lokalkostnader	42 393	39 000	38 000	38 000	38 000
Totalt	42 393	39 000	38 000	38 000	38 000

Den översyn av lokalbehov och lokaler som genomförts, och som resulterat i såväl kontrakt på nya som ombyggda lokaler, har påverkat våra lokalkostnader positivt. Genom en aktivt och systematisk lokalöversyn har vi på alla kontor skapat små, moderna och kostnadseffektiva lokaler, utanför centralläge, anpassade till vårt arbetssätt.

Finansiering av förvaltningskostnaderna

Förvaltningen vid Pensionsmyndigheten finansieras i huvudsak genom anslag, avgifter från Första – Fjärde AP-fonderna och avgifter från Premiépensionsfonderna. En mindre del av verksamheten finansieras från övriga fonder och övriga avgiftsintäkter.

Tabellen nedan avser den del av anslag och avgiftsinkomster som ska täcka Pensionsmyndighetens egna löpande förvaltningskostnader inklusive kostnader för tjänster tillhandahållna av Försäkringskassan och utgör därmed Pensionsmyndighetens förslag till finansiering åren 2016-2018 i 2015 års prisnivå.

Tabell 3. Finansiering av förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslag					
Förvaltningsanslag	521 983	543 646	526 854	522 617	522 617
Avgiftsinkomster					
AP-fonderna	462 756	483 566	477 137	478 048	478 048
Premiepensionsfonderna	326 475	337 788	341 009	344 335	344 335
Övriga inkomster					
Administration för fondförvaltare m.m.	1 444	1 500	1 500	1 500	1 500
Administrativ service (minpension.se)	1 558	1 500	1 500	1 500	1 500
Övrigt	3 548	2 000	2 000	2 000	2 000
Summa	1 317 764	1 370 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000

För att se hur vårt förslag till finansiering i detta budgetunderlag står sig i förhållande till de nivåer som regeringen tidigare aviserat (BP15) redovisas detta i nedanstående tabell.

Tabell 4. Jämförelse totala förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2016	2016	2016	2017	2017	2017	2018	2018	2018
	Prognos	BP15	+/-	Prognos	BP15	+/-	Prognos	BP15	+/-
Finansiering av förvaltningskostnader	1 350 000	1 339 269	-10 731	1 350 000	1 348 183	-1 817	1 350 000	1 346 225	-3 775
Förvaltningsanslag	526 854	522 634	-4 220	522 617	522 667	50	522 617	520 709	-1 908
AP-fonderna	477 137	479 331	2 194	478 048	483 626	5 578	478 048	483 626	5 578
Premiepensionsfonderna	346 009	337 304	-8 705	349 335	341 890	-7 445	349 335	341 890	-7 445

Av tabellen framgår att våra beräknade förvaltningskostnader, med tidvis nyttjande av vissa krediter, ryms inom aviserade medel.

Anslagsbehov

Förvaltningsanslaget ska täcka den del av administrationen som avser de anslagsfinansierade förmånerna, i huvudsak garantipension, bostadstillägg och efterlevandepensioner.

Tabell 5. Förvaltningsanslag - Beräknat behov. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Förvaltningsanslag	521 983	543 646	526 854	522 617	522 617
Summa	521 983	543 646	526 854	522 617	522 617

Anslagsbehållning

I enlighet med 9 kap. 3 § Förordningen (2006:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska myndigheten redovisa den planerade användningen av anslagsbehållningen under såväl det pågående som de tre följande räkenskapsåren, om anslagsbehållningen vid det senaste räkenskapsårets slut uppgår till mer än tre procent av anslaget.

Av tabell 6 nedan framgår att Pensionsmyndigheten redovisar ett anslagssparande på 26 miljoner kronor 2014.

Tabell 6. Anslagsbehållning 2014, 1000-tal kronor

	2014
Anslag i regleringsbrev	532 396
Sparande från 2013	15 648
S:a tillgängliga medel	548 044
Utfall kostnader	521 983
Anslagsbehållning	26 061
Anslagsbeh. att disp. (3% av anslag 2014)	15 972
Anslagsbehållning utöver 3 procent	10 089

Orsaken till det stora anslagssparandet är att vi haft svårt att följa och förutse anslagsbelastningen, bland annat då aktiveringen av personal- och konsultkostnader i utvecklingsprojekten överstigit prognoserna under hösten. Med detta vid handen har vi därefter för sent vidtagit åtgärder för att ytterligare förstärka de pågående satsningarna inom bostadstillägg. Dessutom har vi, precis som föregående år, i en sen slutreglering i samband med bokslutet, fått tillbaka ersättning som vi tidigare under 2014 betalat till Försäkringskassan.

Pensionsmyndigheten får dock inte disponera mer än tre procent av anslagssparandet utan regeringens medgivande, och hemställer därför om ett medgivande att använda hela anslagssparandet från 2014 för att finansiera verksamhet inom bostadstillägg under 2015. Vi avser att säkerställa och intensifiera vårt pågående arbete inom bostadstillägg, både vad gäller att komma tillrätta med handläggningen och att motverka mörkertalet, och skulle med extra medel dessutom kunna motverka och förebygga effekterna av anslagssänkningen från 2016. Anslagssparande föreslås därför användas för att finansiera:

- Pågående och planerade förstudier och aktiviteter på befintlig it-plattform för bostadstillägg som kan genomföras på kort sikt. I startgrupparna finns aktiviteter som ger ökad kund- och handläggarnytta, ökad automatiseringsgrad, förenklingar i uppgiftslämnandet, bättre underbyggda beslut samt våra kunder bättre möjlighet att göra rätt för sig.
- Förstärkta satsningar inom området för mörkertalet. Framför allt i form av uppsökande verksamhet, till exempel:
 - Riktade brevutskick med erbjudande om individuell hjälp
 - Pressmaterial särskilt till tidningar som riktar sig till relevanta målgrupper
 - Uppringande verksamhet
 - Kontakter med kommuner, pensionärsföreningar och föreningar som organiserar invandrare

Anslagskredit på ramanslag

Pensionsmyndigheten ska lämna förslag till anslagskreditens storlek under de år budgetunderlaget avser. Vi föreslår en årlig anslagskredit motsvarande tre procent av beräknat förvaltningsanslag.

Tabell 7. Förslag till anslagskredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslagskredit (3 %)	15 972	16 033	15 806	15 678	15 678
Summa	15 972	16 033	15 806	15 678	15 678

Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens bedriver en it-intensiv verksamhet och avsätter årligen en ram för strategiskt utvecklingsarbete, på omkring 100 miljoner kronor. Vi bedömer att cirka 85 procent av dessa används för att bygga immateriella tillgångar, och därmed lånefinansieras, och resterande avser utveckling som kostnadsförs direkt. Inom ramen för nyupplåningar 2015 och framåt ryms investeringen i immateriella tillgångar främst inom vårt program för förbättrad ärendehantering (PFÄ).

Beträffande investeringarna i materiella anläggningstillgångar beräknas dessa 2015 bestå av:

- Lokalförbättringar och inventarier, investering 17,4 miljoner kronor
- Datorer med mera, 3,2 miljoner kronor

Den höga nyupplåningen 2014 och prognosen för 2015, samtidigt som vi inte kommit igång med avskrivningarna, medför fortsatt hög belastning av låneramen, se tabellen nedan. Pensionsmyndigheten kommer noggrant att följa upplåningstakten under året så att inte låneramen överskrids.

Vi gör bedömningen att behovet av nyupplåning för investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar kommer att stabiliseras på en lägre nivå perioden 2016-2018.

Tabell 8. Förslag till låneram. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i RGK	134 485	204 356	260 712	270 712	271 712
Beräknad nyupplåning för investeringar					
Immateriella anläggningstillgångar	116 666	102 769	80 000	80 000	80 000
Materiella anläggningstillgångar	23 338	20 587	15 000	15 000	15 000
Beräknad amortering	70 133	67 000	85 000	94 000	94 000
UB lån i RGK	204 356	260 712	270 712	271 712	272 712
Beslutad/föreslagen låneram	220 000	272 000	272 000	272 000	272 000
Beräknad ränteutgift	689	1 395	1 594	1 627	1 633
Ränteantagande för nyupplåning		0,60%	0,60%	0,60%	0,60%

Utöver våra egna investeringar i IT-stöd finns i samarbetet med Försäkringskassan en utvecklingsram uppgående till cirka 40 miljoner kronor årligen för utvecklingsarbete inom Försäkringskassan. Detta utvecklingsarbete avser nästan enbart systemutveckling som resulterar i immateriella tillgångar. Dessa tillgångar, inklusive tillhörande lån finns hos Försäkringskassan.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnaderna rör det dels medel från förvaltningsanslaget och från AP-fonderna som tillförs räntekontot med en tolfedel varje månad och dels medel från Premiépensionsfonderna som tillförs räntekontot i samband med avgiftsuttaget som vanligtvis sker i maj varje år.

För förvaltningsanslag och AP-fondsmedel har en räntekontokredit motsvarande 10 procent av medlen årligen adderats till beräkningen av kreditbehovet. Eftersom dessa delar av krediten endast används vid behov, vilket hittills inte uppstått, finns i nuvarande kredit ett upparbetat överskott. I beräkningarna nedan gör vi därför bedömningen att kredit för förvaltningskostnader avseende anslags- och AP-fondsmedel redan finns inom nuvarande kreditutrymme och därför inte behöver adderas i beräkningarna för perioden 2016-2018.

För att finansiera premiépensionsdelen av förvaltningskostnaderna⁶ fram till dess att avgiftsuttaget görs från premiépensionsspararnas konton i maj månad behövs kredit motsvarande fem månaders förvaltningskostnad för premiépensionen.

Förvaltningskostnader som finansieras via premiépensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med närmare 35 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiépensionsspararnas konton.

Utöver krediten avseende medlen för förvaltningskostnader belastas krediten med skulden för uppbyggnaden av premiépensionssystemet fram till dess att skulden är återbetald.

Skulden för uppbyggnaden av premiépensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetald 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden framgår av följande tabell.

Tabell 9. Förslag till räntekontokredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
		Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Premiepensionssystemet, skuld för uppbyggnad (IB)	1 009 414	799 824	619 546	426 054	222 288
Premiepensionssystemet, administrationskostnad		142 828	144 170	145 556	145 556
Premiepensionssystemet, räntor		2 801	2 017	1 202	359
Premiepensionssystemet, ersättning till andra myndigheter		26 425	26 623	26 267	26 304
Anslag, administrationskostnad		0	0	0	0
AP-fonder, administrationskostnad		0	0	0	0
Beräknat maximalt nyttjande av räntekontokredit		971 878	792 356	599 079	394 508
Beslutad/föreslagen* räntekontokredit	1 357 000	1 067 000	831 961	628 980	413 980

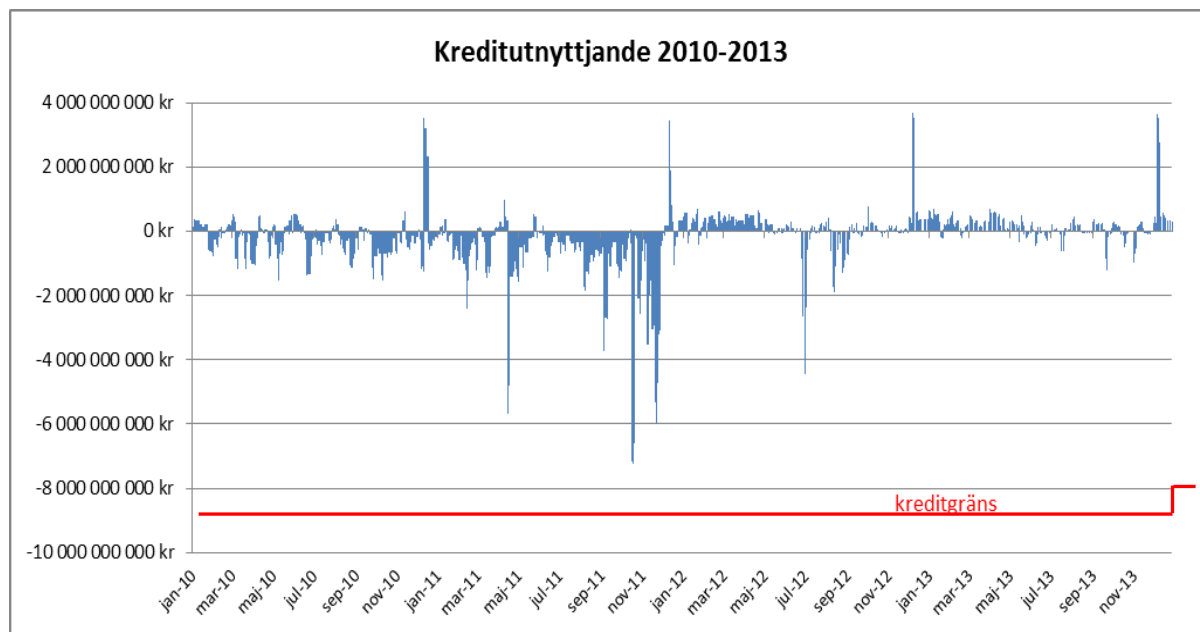
*Föreslagen räntekontokredit utgörs av beräknat maximalt utnyttjande ökat med 5 procent

⁶ Administrationskostnad, räntor på skulden för uppbyggnaden av premiépensionssystemet samt ersättning till andra myndigheter för administrationskostnader.

Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i handeln med pensionsspararnas fonder behövs en särskild kredit. Krediten uppgick vid myndighetsstarten 2010 till 9 000 miljoner kronor och sänktes från 2014 till 8 000 miljoner kronor.

Behovet av den särskilda krediten är beroende av bland annat antalet fondbyten, pensionsspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker. Under 2014 har användningen av krediten fortsatt minska och som mest uppgått till 338 miljoner kronor under en dag (2014-10-21). Under 2013 nyttjades krediten som mest under en enskild dag med 1 239 miljoner kronor och under 2012 var motsvarande belopp 4 435 miljoner kronor. Användningen av kreditramen ökade successivt fram till 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades.

Historiskt har det visat sig att då osäkerhet råder på finansmarknaden, till exempel vid kraftig börsnedgång, ökar fondbytena och därmed belastningen av krediten oavsett om förvaltningsbolag är inblandade eller inte. På lång sikt, i takt med att premiepensionssystemet växer och det totala förvaltade kapital som kan bli föremål för fondbyten successivt ökar, stiger användningen av den särskilda krediten.

Pensionsmyndigheten ser över det framtida behovet av kreditutrymme för fondhandeln. Av arbetsmaterial framgår två alternativa synsätt på krediten. Antingen fastställs en servicenivå för spararnas fondbyten som med rimlig säkerhet kan uppnås med en viss kreditnivå. Beräkningar visar till exempel att systemet klarar att 10 procent av spararna begär ett fondbyte samma vecka och att bytet påbörjas inom fem dagar om kreditnivån kvarstår på 8 000 miljoner kronor. En alternativ lösning är att sänka kreditnivån kraftigt, men samtidigt införa möjligheten att höja krediten med kort varsel. Bedömningen är dock för närvarande att krediten bör ligga kvar på nuvarande nivå, det vill säga 8 000 miljoner kronor.

Tabell 10. Särskild kredit för fondhandel. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Särskild kredit	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Summa	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000

Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna

Enligt socialförsäkringsbalken ska kostnaderna för förvaltningen av inkomstpension och tilläggspension finansieras inom försäkringen för dessa förmåner. Kostnaderna för skötsel av premiepensionssystemet ska täckas genom avgifter som dras från pensionspararnas premiepensionskonton.

I instruktionen för Pensionsmyndigheten anges att Pensionsmyndigheten varje år ska lämna en samlad redogörelse och en framställan om ersättning för administrationen av inkomstpension, tilläggspension och premiepension. Redogörelsen ska innefatta de kostnader som berörda myndigheter har haft för administrationen av ålderspensionssystemet. Berörda myndigheter är Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Pensionsmyndigheten lämnar en samlad redogörelse dels i budgetunderlaget och dels i den framställan som lämnas till regeringen senast den 15 maj årligen.

Avgiftsuttag för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna)

Uppgifterna i tabellen nedan avser beräknat avgiftsuttag ur AP-fonderna avseende administrationen.

Tabell 11. Avgiftsuttag AP-fonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	487 504	297 721	452 389	478 048	478 048
Skatteverket	399 631	395 209	399 816	394 070	394 640
Kronofogdemyndigheten	8 036	10 674	9 106	9 386	9 386
Summa	895 171	703 604	861 311	881 505	882 074

Avgiftsuttag för administration av premiepension

Uppgifterna i tabellen som följer avser beräknat avgiftsuttag ur premiepensionsfonderna avseende administrationen. I Pensionsmyndighetens kostnader nedan ingår avbetalning och ränta avseende skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet.

Tabell 12. Avgiftsuttag premiepensionsfonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	495 500	522 982	346 009	349 335	349 335
Skatteverket	62 442	61 751	62 471	61 574	61 662
Kronofogdemyndigheten	1 255	1 668	1 423	1 467	1 467
Summa	559 197	586 401	409 903	412 376	412 465

Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna

Avgiftsuttaget regleras löpande mot kostnadsutfallet.

Tabell 13. Kostnader myndigheter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2015 års prisnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	789 231	826 354	823 146	827 383	827 383
Varav AP-fonderna	462 756	483 566	477 137	478 048	478 048
Varav Premiepensionsfonderna	326 475	342 788	346 009	349 335	349 335
Skatteverket	452 828	456 302	456 302	456 302	456 302
Varav AP-fonderna	391 635	394 640	394 640	394 640	394 640
Varav Premiepensionsfonderna	61 193	61 662	61 662	61 662	61 662
Kronofogdemyndigheten	10 853	10 853	10 853	10 853	10 853
Varav AP-fonderna	9 386	9 386	9 386	9 386	9 386
Varav Premiepensionsfonderna	1 467	1 467	1 467	1 467	1 467

Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2015 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2015 – 2019 i Hermes. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Följande ska redovisas den 20 februari för sakanlagen:

- ❑ belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ prognoser för 2015 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2016 – 2019
- ❑ prognoser för balanstalet för 2016 – 2019,
- ❑ prognoser för inkomstindex för 2016 – 2019,
- ❑ förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- ❑ beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller

I denna del av budgetunderlaget redovisas prognoser för Pensionsmyndighetens sakanslag inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Dessutom redovisas prognoser för balanstalet och inkomstindex i ett eget avsnitt.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statens budget redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2015 redovisas i bilaga 3. I bilaga 4 redovisas en jämförelse mellan prognoserna i detta budgetunderlag och de prognoser som lämnades till regeringen i januari 2015.

Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2016
Pensionsmyndigheten har i beräkningarna av förslag till anslagsbelopp antagit att inget anslagssparande får föras över mellan åren 2015 och 2016.

Högsta tillåtna anslagskredit för budgetåret 2015 för respektive anslagspost framgår av regleringsbrevet. För de anslagsposter som prognostiseras utnyttja anslagskrediten under 2015 överförs därför ett negativt överföringsbelopp från år 2015 till år 2016. Vid beräkningen av anslagsbehov har vi beaktat ingående överföringsbelopp. Vårt förslag till anslagsbelopp för 2016 är summan av prognostiserad utgift och ingående överföringsbelopp med omvänt tecken.

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten utnyttjar det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt. Detta innebär att statistik för januari har kunnat användas som underlag i prognosen. Ekonomiskt utfall för januari 2015 har dock inte varit tillgängligt förrän i mitten på februari och har därför inte kunnat användas som prognosunderlag.

Hänsyn har tagits till kända regeländringar och lagda propositioner med lagförslag. Däremot har hänsyn inte tagits till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom det då inte finns underlag för beräkningar.

De makroekonomiska antaganden om löneutveckling, prisbasbelopp med mera som använts i beräkningarna anges i bilaga 2. Dessa antaganden har erhållits från Konjunkturinstitutet (KI) den 18 december 2014. För inkomstindex, inkomstbasbeloppet och balansindex har dock Pensionsmyndigheten gjort egna prognoser. Till beräkningarna har vidare SCB:s befolkningsprognos från år 2014 använts.

En osäker faktor som påverkar utgifterna påtagligt kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre alternativa beräkningar för balanstalet.

Hur de olika makroekonomiska förutsättningarna påverkar utgifterna redovisas under respektive anslag. Där redovisas även hur förändrade antaganden kan påverka utgiftsprognoserna i olika riktningar.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11:2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2016 – 2019.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16-64 års ålder.

Inkomstindex för åren 2016-2019 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognoser för konsumentprisindex och summa PGI. Pensionsmyndigheten har för dessa år gjort en prognos för antal med PGI som baseras på Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättning. Pensionsmyndigheten har därefter färdigställt prognosen för inkomstindex för åren 2016-2019. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex år 2013 var 154,84 och år 2014 var inkomstindex 155,61, en ökning med 0,5 procent. Inkomstindex för år 2015 är 158,91, en ökning med 2,1 procent jämfört med år 2014. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan.

Prognos PGI

	Utfall				Prognos				
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Summa PGI (miljarder kronor)	1346	1398	1444	1481	1529	1579	1636	1702	1770
Procentuell utveckling	3,1	3,9	3,3	2,6	3,2	3,3	3,6	4,1	4,0
Antal med PGI (tusental)	5024	5068	5091	5112	5136	5155	5175	5200	5226
Förändring (tusental)	+32	+44	+24	+21	+24	+19	+20	+25	+26
Snittinkomst (tusental kronor)	268	276	284	290	298	306	316	327	339
Procentuell utveckling	2,5	3,0	2,8	2,1	2,7	2,9	3,2	3,6	3,5

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16-24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst eftersom antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre inte förändras så mycket år från år. Under lågkonjunkturen 2009 sjönk antalet med pensionsgrundande inkomst mellan 16-24 år relativt kraftigt. En viss återgång skedde under 2010 och 2011. År 2011 skedde den största antalsökningen i åldersgruppen 16-24 år. Antalet i den gruppen ökade med 38 000. Individer i denna åldersgrupp har i regel låga inkomster.

Antalet med PGI beräknas öka under prognosperioden. Konjunkturinstitutet prognostiserar att sysselsättningen ökar. Antalet med PGI är dock relativt svårt att prognostisera eftersom det är många personer som har inkomster omkring golvet på 0,423 prisbasbelopp.

Summa PGI styrs främst av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom prisbasbeloppet påverkar många socialförsäkringar m.m.

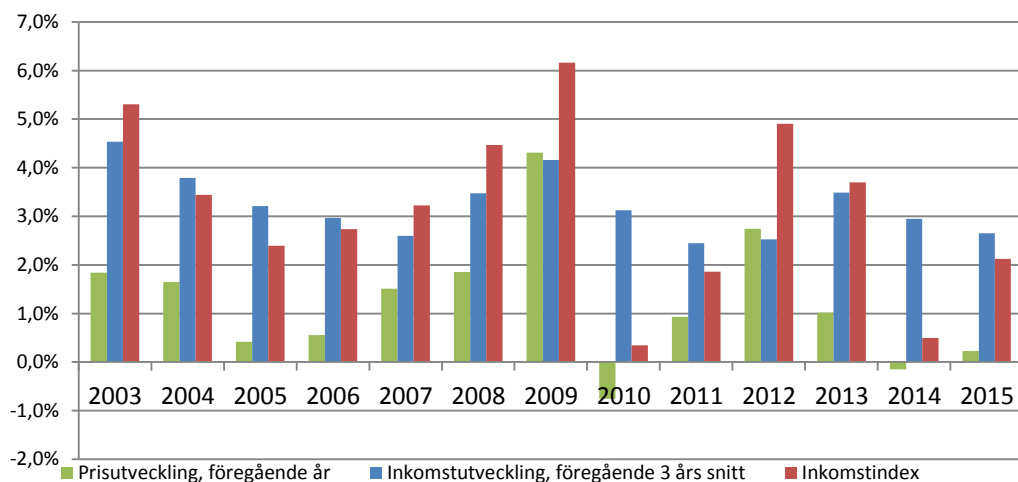
Jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning är prognosen för inkomstindex oförändrad.

Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex						Prognos			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Real inkomstutveckling, tre års snitt	1,3	1,0	1,5	1,9	1,7	2,3	2,7	2,6	2,2	1,4
Prisförändring, juni t-1 – juni t-2	-0,8	0,9	2,7	1,0	-0,1	0,2	-0,2	1,0	2,3	2,7
Korrigerig av tidigare prognoser	-0,2	-0,0	0,5	0,7	-1,1	-0,4	-0,1			
Förändring av inkomstindex	0,3	1,9	4,9	3,7	0,5	2,1	2,3	3,6	4,5	4,1
Inkomstindex, ny prognos	139,74	142,34	149,32	154,84	155,61	158,91	162,63	168,48	176,14	183,43
Inkomstindex, föregående prognos							162,63	168,48	176,14	183,43

Utvecklingen av inkomstindex för ett enskilt år påverkas dels av inkomstutvecklingen men även av prisutvecklingen. Inkomstindex har därför en annan utvecklingstakt jämfört med inkomstutvecklingen. För ett enskilt år har prisutvecklingen relativt stor betydelse jämfört med inkomstutvecklingen (se diagram nedan).

Inkomst- och prisutveckling i förhållande till utvecklingen av inkomstindex

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna. Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fonderna (treårigt medelvärde) samt pensionsskuld.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Efter avdrag för utdelningar innebär det att aktiekurserna under ett år beräknas att stiga med cirka en procent mer än vad som motsvarar korta räntor. Under ett innevarande år beaktas kursutvecklingen hittills under året medan den beskrivna schablonmetoden tillämpas för resten av året, med hänsyn till antalet månader som återstår av året. Förändringar av valutakurser beaktas inte i denna schablonmetod. Avkastningsantagandet är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstalsprognosen.

För år 2014 beräknas att aktiekurserna inklusive valutakursvinster med mera men exklusive utdelningar steg med ungefär 18 procent. Detta är ett genomsnitt för Sverige, USA och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. För år 2015 antas att aktiekurserna stiger med 4 procent, för 2016 med en procent och för 2017 med 2 procent. Detta alternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP. De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2015 – 2017, balanstalet för 2015 och en prognos för balanstalen för 2016 – 2019. Något antagande om kursutvecklingen 2018 och 2019 behöver inte göras eftersom balanstalet för 2019 baseras på utfallet 2017. I tabellen redovisas också balansindex för 2015 och en prognos för balansindex för 2016 – 2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	+4,0	+1,0	+2,0		
Optimistiskt alternativ	+14,0	+11,0	+12,0		
Pessimistiskt alternativ	-6,0	-9,0	-8,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	1,0040	1,0375	1,0366	1,0332	1,0304
Optimistiskt alternativ	1,0040	1,0375	1,0393	1,0412	1,0461
Pessimistiskt alternativ	1,0040	1,0375	1,0337	1,0252	1,0152
Balansindex, huvudalternativ	150,55	159,85	168,48	176,14	183,43

Balanstalet för 2016 blir preliminärt 1,0375. Även för åren 2016 – 2019 beräknas balanstalet bli högre än 1,0 i alla tre beräkningsalternativen.

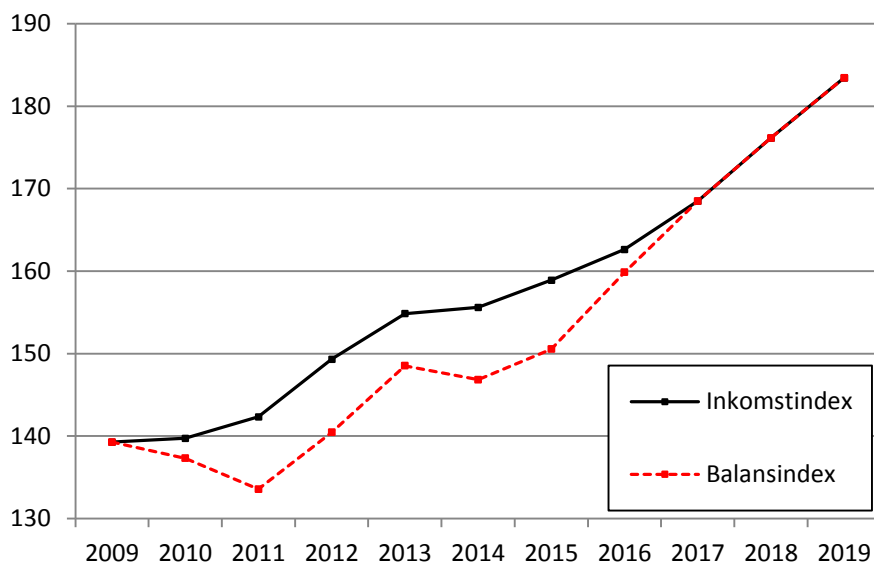
De år då balanstalet blir högre än 1,0 räknas pensionerna upp med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen såvida inte balanseringsperioden har upphört. Detta gäller för 2015 och beräknas också gälla för 2016. Det beräknas att balanseringsperioden upphör 2017. Då kommer pensionerna att indexeras med inkomstindex enligt beräkningen. Formellt kommer det inte att finnas något balansindex för 2017 och åren därefter. I tabellen ovan anges inkomstindex för de åren. Även i det

pessimistiska alternativet upphör balanseringen 2017 och det blir inte heller någon ny balansering efter 2017.

Enligt SFS (2014:1548) införs en ny regel som påverkar balanstalet. Intjänade pensionsrätter för inkomstpension under en balanseringsperiod räknas ned genom att multipliceras med kvoten mellan balansindex och inkomstindex. I pensionsarbetsgruppen inom regeringskansliet diskuteras flera andra regeländringar som kommer att påverka balanstalet om de genomförs. Dessa eventuella regeländringar har inte beaktats i beräkningen.

Diagrammet som följer visar utvecklingen och prognoser för inkomstindex och balansindex (huvudalternativet).

Inkomstindex och balansindex 2009 – 2019

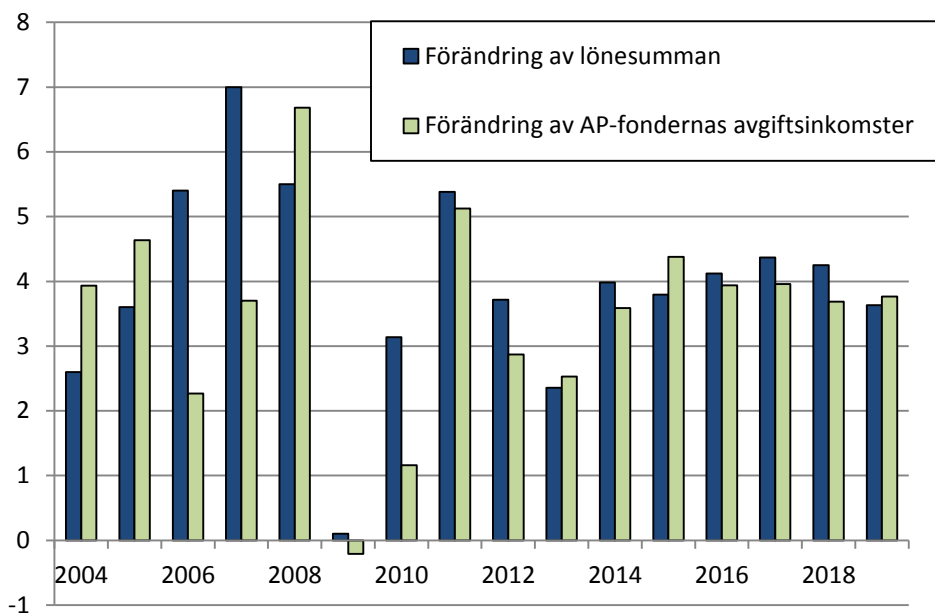

Jämfört med anslagsuppföljningen i januari har prognosen för balanstalet sänkts för de flesta åren 2016 – 2019. Prognosen för intjänandetiden har sänkts vilket minskar prognosen för avgiftstillgången. Prognosen för AP-fondernas fondkapital har däremot höjts beroende på att aktiekursernas utveckling under januari 2015 har höjt beräkningsantagandet för aktiekursernas utveckling under 2015. Prognosen för pensionsskulden har höjts för de flesta åren vilket bland annat beror på att det preliminära utfallet för 2014 blev högre än enligt föregående prognos.

Tillgångarna består till största delen av avgiftstillgången. Avgiftstillgångens utveckling styrs av AP-fondernas avgiftsinkomster, omsättningstiden och vissa utjämningsregler. Omsättningstiden har tidigare minskat men det beräknas att omsättningstiden inte förändras så mycket under de närmaste åren. AP-fondernas avgiftsinkomster består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en något annan utvecklingstakt men den avgiften utgör bara några procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör för närvarande knappt tio procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den påverkas till exempel av utvecklingen inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Den statliga ålderspensionsavgiften har ofta haft en låg men ojämn utvecklingstakt. AP-fondernas avgiftsinkomster har därför ökat i långsammare takt än lönesumman för de flesta åren. För år 2015 beräknas dock att avgiftsinkomsterna kommer att öka mer än lönesumman. Det beror bland annat på att de statliga ålderspensionsavgifterna beräknas öka relativt kraftigt detta år. En jämförelse

mellan lönesummans utveckling och AP-fonderna avgiftsinkomster redovisas i nedanstående diagram.

Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos. Beloppen anges i miljoner kronor.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna ¹	Summa tillgångar	Pensionsskuld	Balanstal
2016	Ny prognos	7 380 199	1 066 701	8 446 900	8 141 277	1,0375
	Föregående prognos	7 382 776	1 065 675	8 448 451	8 130 376	1,0391
2017	Ny prognos	7 664 411	1 154 649	8 819 060	8 507 970	1,0366
	Föregående prognos	7 671 320	1 144 625	8 815 945	8 508 204	1,0362
2018	Ny prognos	8 058 878	1 206 870	9 265 748	8 967 774	1,0332
	Föregående prognos	8 088 410	1 187 707	9 276 117	8 958 842	1,0354
2019	Ny prognos	8 450 964	1 214 024	9 664 988	9 379 546	1,0304
	Föregående prognos	8 482 870	1 186 589	9 669 459	9 362 480	1,0328

¹medelvärde för tre år

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhets-indexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2014 räknades tilläggspensioner över 65 år samt inkomstpensioner ned med 2,7 procent men i år har de blivit uppräknade med 0,9 procent. Även för åren 2016 – 2019 beräknas de bli uppräknade nominellt. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan "real" förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas öka reallt till och med 2018 men minska något 2019.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2015 – 2019 enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år.

	2015	2016	2017	2018	2019
Förändring av inkomstindex, %	+2,1	+2,3	+3,6	+4,5	+4,1
Balanseringseffekt	+0,4	+3,7	+1,7	0,0	0,0
Förändring av balansindex, %	+2,5	+6,2	+5,4	+4,5	+4,1
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	+0,9	+4,5	+3,7	+2,9	+2,5
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	+0,7	+4,7	+2,8	+0,4	-0,1

Balansindex är lägre än inkomstindex på grund av de negativa balanseringarna 2010, 2011 och 2014. Balanseringseffekten blev positiv åren 2012, 2013 och 2015. Detta beräknas också ske 2016 – 2017. Enligt beräkningarna kommer indexeringen att återställas 2017. Då blir balansindex lika med inkomstindex, dvs. formellt kommer det inte att finnas något balansindex detta år. Därmed blir balanseringseffekten detta år endast +1,7 procent trots att balanstalet beräknas bli 1,037. Även åren 2018 och 2019 beräknas balanstalet bli över 1,0 vilket innebär att det inte blir någon balansering dessa år enligt beräkningen.

Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 och 2014 höjde garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka under perioden 2017 – 2019 efter att ha varit nästan oförändrat under några år. Höjda prisbasbelopp har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldre-försörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex beräknas också öka. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

Tabellen nedan visar de fyra viktigaste indexen inom pensionssystemet för åren 2014 – 2019. De tre förstnämnda är prognostiserade av Pensionsmyndigheten medan prisbasbeloppet är prognostiserat av Konjunkturinstitutet. Indexen redovisas också i bilaga 2. Åren 2017 – 2019 kommer det formellt inte att finnas något balansindex enligt beräkningen men man kan uttrycka det så att balansindex är lika med inkomstindex dessa år.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inkomstindex	154,84	155,61	158,91	162,63	168,48	176,14	183,43
Balansindex	148,53	146,84	150,55	159,85	168,48	176,14	183,43
Inkomstbasbeloppet	56 600	56 900	58 100	59 500	61 600	64 400	67 100
Prisbasbeloppet	44 500	44 400	44 500	44 400	44 800	45 900	47 100

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018	2019
16 539 279 ¹	15 802 300	14 368 700	13 020 200	12 454 900	12 249 600

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2015 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn.

Garantipension beviljas till ålderspensionärer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född före 1938 eller efter 1937. Olika nivåer gäller dessutom för gifta och ogifta ålderspensionärer. Garantipensionen minskas eller försvinner helt om ålderspensionären uppbär inkomstgrundad pension. Andra faktorer som påverkar garantipensionens storlek är till exempel om uttaget avser hel eller partiell ålderspension och antalet år som pensionären har varit bosatt i Sverige. Även eventuell tjänstepension påverkar garantipensionen för de pensionärer som är födda 1937 eller tidigare.

Maximal garantipension för en ogift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är 2,13 prisbasbelopp. För en gift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är basnivån 1,9 prisbasbelopp. Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare är 2,1814 prisbasbelopp för ogifta och 1,9434 prisbasbelopp för gifta.

Särskilt pensionstillägg utges till en ålderspensionär som har vårdat sjukt eller handikappat barn under minst sex år och därmed avstått från förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Hustrutillägg, som också finansieras från anslaget, är under avveckling. Utgifterna är numer under 100 000 kronor per år.

Anslaget finansieras helt med statliga medel.

Antaganden

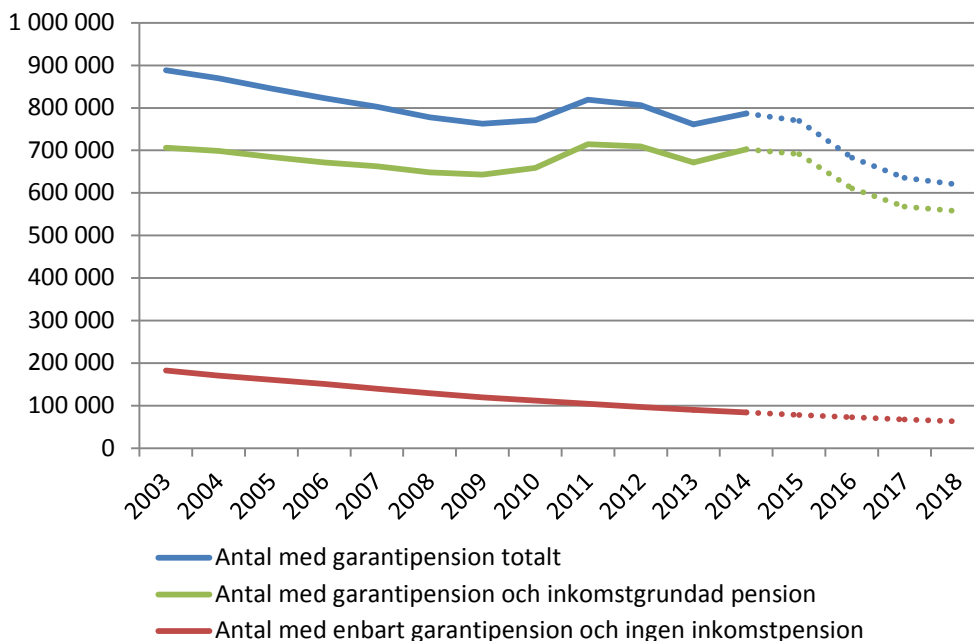
De antaganden som används vid beräkningarna är utveckling av prisbasbeloppet, inkomstindex/balansindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2014

Anslagsbelastningen år 2014 blev 16 539 miljoner kronor varav 10 005 miljoner kronor avser garantipension till pensionärer som är födda 1937 eller tidigare, 6 522 miljoner kronor avser garantipension till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare och 12 miljoner kronor avser särskilt pensionstillägg.

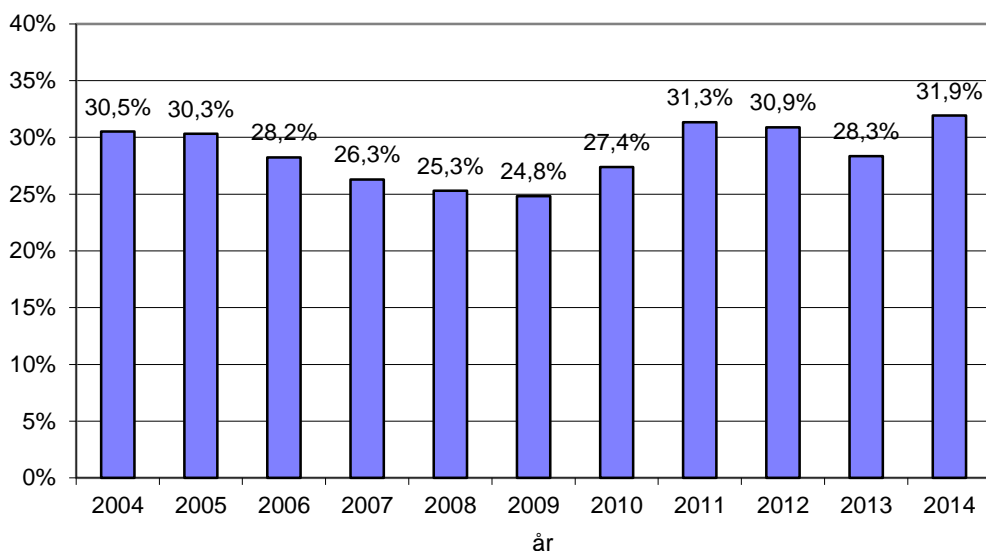
Antalet garantipensioner i december 2014 var 787 000 (762 000 år 2013), varav drygt 414 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 84 000 personer i december 2014 (90 000 år 2013). Andelen gifta/sambo bland garantipensionärer var 41 procent, vilket leder till ett lägre belopp i garantipension jämfört med ogifta.

Antal med garantipension i december respektive år

Andelen 65-åringar med garantipension minskade fram till år 2009. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Det var också relativt god utveckling av inkomstpensionen fram till år 2009. Under 2010 och 2011 ökade dock andelen med garantipension på grund av balanseringen och att inkomstpensionen sänktes. Fler personer hamnade då under brytpunkten för att få garantipension. Under 2012 och 2013 sjönk andelen något bland annat beroende på att inkomst-/tilläggs-pensionen indexerats upp mer jämfört med garantipensionen. År 2014 ökade andelen igen eftersom inkomst-/tilläggs-pensionen indexerades ned mer jämfört med garantipensionen. År 2015 beräknas andelen minska eftersom inkomst-/tilläggs-pensionen indexerats upp mer jämfört med garantipensionen.

Andel 65-åringar med garantipension i befolkningen (december)

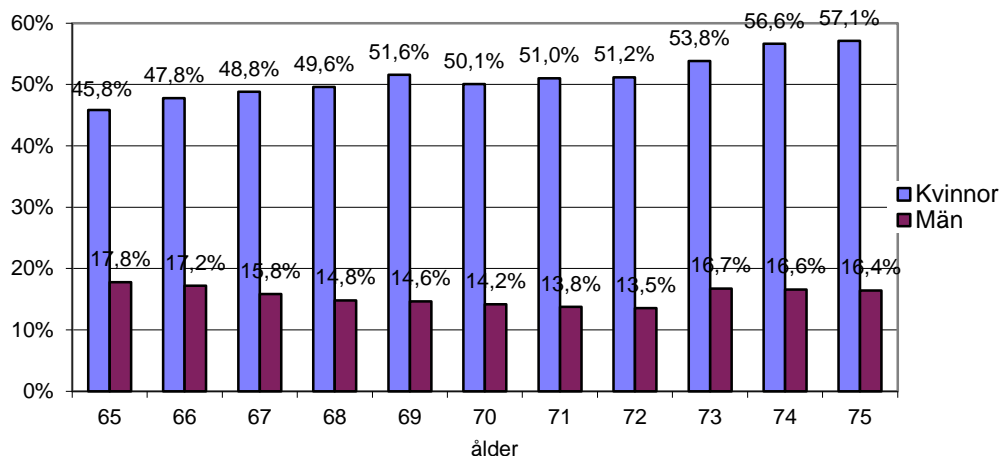
I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 och 2014 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2015 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201312	201412	201501
Medelpension	11 798	11 852	11 989	12 064	12 142	11 544	11 608	11 916	11 707	11 794

Bland yngre ålderspensionärer är det färre som har garantipension jämfört med dem som är äldre. Det beror på att nya ålderspensionärer har en högre genomsnittlig inkomstgrundad pension. För dem födda 1945 eller senare är det färre änkor som är berättigade till änkepension jämfört med dem som är födda 1944 eller tidigare. Detta beror främst på att de änkor som är födda 1945 eller senare inte omfattas av de särskilda garantiregler där änkepension beräknas utifrån ankans och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Det medför att fler änkor som är födda 1945 (69 år under 2014) får garantipension eftersom dessa änkor har lägre genomsnittlig pension jämfört med änkor födda 1944.

Andel med garantipension i befolkningen för olika åldrar (december 2014)

Skillnaden mellan 72-, 73- och 74-åringar beror delvis på att den genomsnittliga utträdesåldern från arbetsmarknaden har varit högre för yngre kohorter. Till viss del

inverkar det nya reformerade pensionssystemet, bland annat dess regler om att pensionsrätt tjänas in efter 65 års ålder. Yngre kohorter har en allt högre andel i det nya reformerade pensionssystemet. Andelen som har eftergymnasial utbildning är också högre för yngre kohorter i detta åldersintervall. De som har eftergymnasial utbildning lämnar i regel arbetslivet senare. För allt yngre kohorter är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. De yngre kohorterna i detta åldersintervall har därmed högre inkomstgrundad allmän pension.

För kvinnor är andelen som har garantipension lägre för yngre kohorter. För männen ökar däremot andelen för yngre, dock från en låg nivå. Ökningen för männen kan delvis bero på att pensionsnivån i det nya reformerade pensionssystemet är något lägre förutsatt att man går i pension vid 65 års ålder. En del av 65- och 66-åringarna blir av med sin garantipension när de fortsätter arbeta och får nyintjänad pensionsrätt. Andelen kan därför sjunka till 66 och 67 års ålder. För yngre kvinnor så är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Andelen som har garantipension är därför lägre för yngre kvinnor.

Medelbeloppet per år för garantipension för dem som var födda 1937 eller tidigare var ungefär 25 800 kronor och för dem som var födda 1938 eller senare ungefär 16 400 kronor. Medelbeloppet är betydligt högre för äldre åldersgrupper än för yngre.

Antalet personer med särskilt pensionstillägg var ungefär 900 vid mitten av år 2014.

Analys av 2015–2019

Anslagsbelastningen för 2015 beräknas bli 15 802 miljoner kronor varav 8 858 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1937 eller tidigare, 6 933 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1938 eller senare och 11 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg.

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2015–2019 eftersom relativt stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Ungefär 773 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2015. Vid mitten av år 2016 beräknas antalet garantipensioner vara 722 000 och år 2019 beräknas antalet vara 614 000.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp sjunker fram till 2017. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har. För efterföljande år beräknas medelbelopp vara ungefär oförändrat eftersom prisbasbeloppet beräknas öka mer då.

Tjänstepensionen är relativt oförändrad 2015 jämfört med 2014. Det kan påverka garantipension för födda 1937 eller tidigare. Effekten på utgiften är relativt liten.

Antalet personer med *särskilt pensionstillägg* minskar sedan flera år tillbaka. På lång sikt kommer förmånen att avvecklas. År 2016 beräknas antalet särskilda pensionstillägg

vara knappt 900. Utgiften för särskilt pensionstillägg beräknas bli 11 miljoner kronor år 2016.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

För år 2016 beräknas anslagsbelastningen bli 14 369 miljoner kronor varav 14 358 miljoner kronor avser garantipension. Vid beräkningarna har prisbasbeloppet 44 400 kr använts för år 2016. En avvikelse med 100 kr från detta prisbasbelopp påverkar anslagsbehovet år 2016 med ungefär 66 miljoner kronor.

Om balansindex blir en procent högre än enligt förutsättningarna beräknas anslagsbehovet minska med ungefär 169 miljoner kronor.

Samma förändring av priserna som prisbasbeloppet grundar sig på påverkar också balansindex. Om inflationen och prisbasbeloppet blir högre än beräknat blir oftast även inkomstindex/balansindex högre. Därigenom ökar både garantipensionen före avdrag och avdragets storlek. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre än beräknat och även balansindex höjs i motsvarande mån beräknas utgifterna för garantipension öka med ungefär 27 miljoner kronor.

Om antalet garantipensioner skulle bli 1 000 fler än beräknat år 2016 ökar anslagsbehovet med 20 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de pensionärer som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till garantipension påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 garantipensionärer tillkommer från detta "gränsskikt" påverkas utgifterna kanske bara med någon miljon kronor.

Om medelbeloppets årsnivå för garantipension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kr påverkas anslagsbehovet med 72 miljoner kronor.

Både antalet garantipensioner och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018	2019
13 035 233	12 449 700	11 970 300	11 591 600	11 238 500	10 810 700

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2015 redovisas i hemställan. Där redovisas också ett förslag om att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,80 procent från och med 2016.

Ändamål

Från anslaget bekostas allmän omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt garantipension till dessa ersättningar.

Allmän omställningspension betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Allmän omställningspension betalas ut under tolv månader. Omställningspension kan betalas ut för förlängd tid (förlängd omställningspension) om den efterlevande har vårdnaden om barn under 18 år. Den kan då förlängas med 12 månader. Dock betalas förlängd omställningspension alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Detta grundar sig på den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet.

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån är 2,13 prisbasbelopp. Om den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid avkortas basnivån med 1/40 för varje år som saknas. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Änkepensioneringen är under avveckling. Änkepension kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig. För inkomstgrundad änkepension finns ingen övre åldersgräns.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes tilläggspension eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989. I änkepensionen kan också ingå ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkor kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas längst ut till och med månaden före 65-årsdagen.

Särskild efterlevandepension kan inte nybeviljas efter december 2002. Förmånen kan dock betalas ut även för tid därefter för den som hade rätt till förmånen i december 2002.

Omfattande övergångsregler finns för efterlevandepensioneringen utöver vad som nämnts ovan.

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension (inklusive barnpension) och

förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

Det kan i sammanhanget nämnas att det också finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst prisbasbeloppet, inkomstindex, balansindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2014

Anslagsbelastningen år 2014 blev 13 035 miljoner kronor varav 12 174 miljoner kronor för änkepension och 209 miljoner kronor för garantipension till änkepension. Utgifterna för omställningspension (inklusive förlängd omställningspension och garantipension) blev 652 miljoner kronor och utgifterna för särskild efterlevandepension 0,3 miljoner kronor. Anslagsbelastningen blev 6,1 procent lägre 2014 jämfört med 2013.

Utgifterna domineras av änkepension. Denna förmån är under avveckling. Antalet änkepensioner minskade med ungefär 10 900 år 2014 vilket är något mindre än året innan. Att antalet minskade något mindre 2014 än 2013 beror på den negativa balanseringen. Denna medförde att några änkepensioner som var bortreducerade år 2013 blev utbetalade år 2014, dock med låga belopp. Antalet änkepensioner var 291 000 i genomsnitt under året.

Följsamhetsindexeringen medförde en nedräkning av många änkepensioner med 1,1 procent år 2014. En del änkepensioner räknades ned med 2,7 procent på grund av den negativa balanseringen detta år. Övergångsreglerna medför att änkepensioner som nybeviljas i genomsnitt är lägre än änkepensioner som upphör genom dödsfall. Genomsnittlig änkepension minskade med drygt 2,5 procent år 2014, från 43 000 i genomsnitt under 2013 till 41 900 år 2014.

Antalet garantipensioner till änkepension minskade med drygt 1 500 år 2014. Antalet var ungefär 8 200 i genomsnitt under året.

Antalet allmänna omställningspensioner var ungefär 3 800 i genomsnitt under år 2014. Det bör dock påpekas att statistiken om antal allmänna omställningspensioner är missvisande. En ganska stor andel sådana omställningspensioner betalas ut retroaktivt och finns då inte med i statistiken. Det verkliga antalet allmänna omställningspensioner är troligen ungefär 700 fler än vad som anges ovan. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension var 3 000 i genomsnitt under 2014 (egentligen kanske 600 fler).

Antalet med förlängd omställningspension var ungefär lika många 2014 som 2013, knappt 2 700 i medeltal under året. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension var knappt 2 200.

Analys av 2015–2019

Antalet änkepensioner beräknas minska med mellan 11 000 och 11 500 per år. Orsaken till den kraftiga minskningen är avvecklingen av änkepensioneringen. År 2016 beräknas antalet änkepensioner vara 268 000 och år 2019 ungefär 234 000 i genomsnitt under året.

Avvecklingen av änkepensioneringen medför att även medelbeloppet minskar, bortsett från indexering. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att de flesta änkepensionerna räknas upp vid varje årsskifte efter 2014. Många änkepensioner påverkas

dessutom av balanseringen inom ålderspensionssystemet men på olika sätt. Negativ balansering reducerar änkepensioner som beräknas enligt en särskild garantiregel. Balansering med balanstal under ett kan å andra sidan ha en höjande effekt på vissa änkepensioner som inte omfattas av garantiregeln. Den kan också medföra att några änkepensioner tillkommer som tidigare varit bortreducerade. Dessa änkepensioner kan upphöra igen vid balansering när balanstalet är större än ett. År 2015 och 2016 beräknas balanstalet bli över ett samtidigt som det är fortsatt balansering. Det beräknas att balanseringsperioden upphör 2017. Det beräknas att alla änkepensioner indexeras med inkomstindex från och med 2017. Se även avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”. Medelbeloppet för änkepension beräknas bli 41 700 år 2016 och 42 900 år 2019.

Utgifterna för änkepension beräknas minska varje år. Utgifterna beräknas bli 11 169 miljoner kronor år 2016 och 10 041 miljoner kronor år 2019.

Det genomsnittliga antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska till 5 700 år 2016 och 3 200 år 2019. Ett skäl till detta är att nya änkor inte har rätt till garantipension. Utgifterna för garantipension till änkepension beräknas bli 143 miljoner kronor år 2016 och 81 miljoner kronor år 2019.

Antalet allmänna omställningspensioner beräknas minska något. Antalet beräknas vara 3 700 år 2016 och 3 600 år 2019. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas vara knappt 2 900 år 2016 och 2 700 år 2019.

Antalet med förlängd omställningspension beräknas vara ungefär 2 700 under hela prognosperioden. Antalet med garantipension till förlängd omställningspension beräknas däremot minska till 2 100 år 2016 och 2 000 år 2019.

Medelbeloppet för allmän och förlängd omställningspension beräknas öka under perioden. Utgifterna för allmän och förlängd omställningspension, inklusive garantipensioner, beräknas till ungefär 659 miljoner kronor år 2016 och 689 miljoner kronor år 2019.

Bara ett fåtal personer har särskild efterlevandepension. Utgiften beräknas bli 0,2 miljoner kronor 2016 och minska ytterligare därefter.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen i januari.

Känslighetsanalys

Pensionsmyndigheten beräknar anslagsbelastningen för 2016 till 11 970 miljoner kronor. Vid beräkningarna har för 2016 använts prisbasbeloppet 44 400 kr, inkomstindex 162,63 och balansindex 159,85.

En höjning av inkomstindex och balansindex med en procent höjer utgifterna med 115 miljoner kronor. En höjning av balansindex med en procent utan ändring av inkomstindex höjer utgiften med 35 miljoner kronor.

En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet 44 400 kronor påverkar anslagsbehovet med 0,8 miljoner kronor.

Inkomstgrundad änkepension svarar för den största utgiftsposten. Om antalet änkepensioner skulle avvika med 1 000 från det beräknade antalet år 2016 påverkas anslagsbehovet med 42 miljoner kronor. Om medelbeloppet för änkepension avviker med 100 kronor från det beräknade medelbeloppet år 2016 påverkas anslagsbehovet med 27 miljoner kronor.

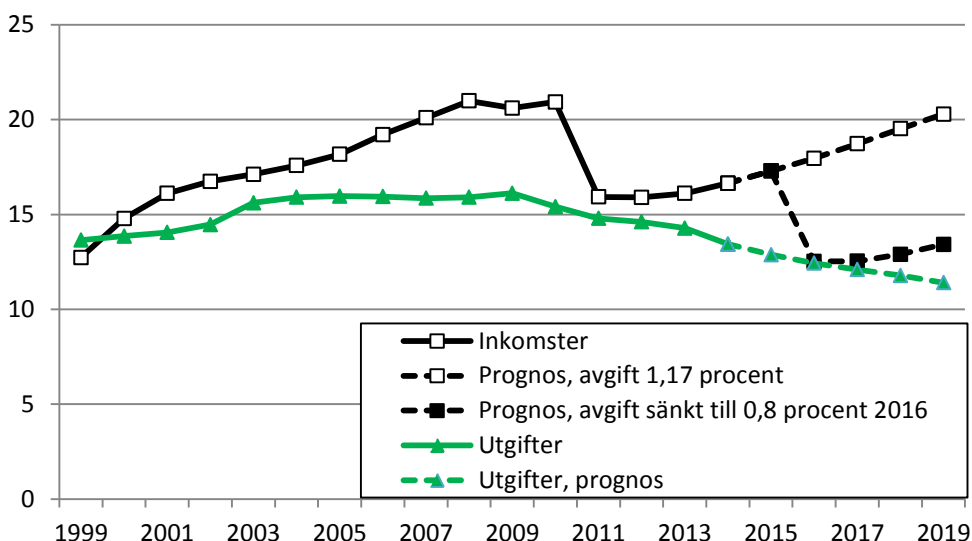
Finansieringsutveckling

Enligt lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter, 8§, ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension enligt socialförsäkringsbalken samt administrationskostnader för motsvarande förmåner. Även barnpension ska således finansieras från avgiften. Garantipensioner till efterlevandepension och efterlevandestöd ska däremot inte finansieras från avgiften.

Efterlevandepensionsavgiften är 1,17 procent av avgiftsunderlaget från och med 2011, dessförinnan var avgiften 1,7 procent. Samma avgift gäller för arbetsgivare och egenföretagare. För ungdomar under 26 år är avgiften nedsatt.

Diagrammet som följer visar den avgiftsfinansierade efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter åren 1999 – 2014 samt en prognos till och med 2019. Av diagrammet framgår att inkomsterna är högre än utgifterna sedan år 2000 och att skillnaden ökade till och med 2010. Skillnaden mellan inkomster och utgifter minskade kraftigt 2011 i och med att avgiften sänktes men inkomsterna översteg ändå utgifterna. Skillnaden mellan inkomster och utgifter ökade 2012 – 2014 och det beräknas att skillnaden kommer att öka ytterligare kommande år vid oförändrad avgift. Diagrammet visar också att en avgift på 0,80 procent är tillräcklig för att finansiera utgifterna. Vid denna avgiftsnivå beräknas att utgifter och inkomster blir ungefär lika stora 2016 men från och med 2017 beräknas att inkomsterna överstiger utgifterna igen. Beräkningen utgår från nuvarande regler för ungdomsavdraget m.m.

Efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter, miljarder kronor

Utgifterna beräknas minska varje år, främst beroende på änkepensioneringens avveckling, medan inkomsterna beräknas öka på grund av lönesummans tillväxt. Därför bör avgiftsnivån justeras ofta för att det ska råda balans mellan avgiftsinkomster och utgifter. För att inte avgiften ska behöva justeras varje år anser vi att underskott vissa år bör accepteras om det blir överskott andra år. Avgiften sänktes kraftigt 2011 men vi anser att den bör sänkas ytterligare 2016.

Enligt lagen om fördelning av socialavgifter framgår det som nämnts att efterlevandepensionsavgiften ska finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension samt kostnader för administration. Vår tolkning är att denna avgift inte får användas till något annat. Avgiftsinkomsterna har nu varit högre än utgifterna under en lång följd av år utan att fonderas. Vi anser att detta inte är förenligt med lagen om fördelning av socialavgifter. Vi vill därför betona vikten av att avgiften sänks så att efterlevandepensionsavgiften kan betraktas som en försäkringsavgift och inte en skatt.

Ett alternativ till att sänka avgiften är att fondera avgiftsoverskottet. Då behöver inte avgiften justeras lika ofta. En tredje möjlighet skulle kunna vara att göra efterlevandepensioneringen mer förmånlig så att utgifterna kom upp i nivå med avgiftsinkomsterna men en sådan regeländring bör naturligtvis föregås av en utredning.

Även med en avgift på 0,8 procent kan en stor andel av efterlevandepensionsavgiften betraktas som en skatt. Utgifterna för inkomstgrundad efterlevandepension utgörs till drygt 90 procent av änkepension. De som idag betalar avgift till efterlevandepensioneringen får ingenting i ”utbyte” till den del efterlevandepensionsavgiften finansierar änkepension. I stort sett inga nya ”rättigheter” för änkepension tjänas in eftersom änkepensioneringen är under avveckling. Därmed kan åtminstone 90 procent av efterlevandepensionsavgiften betraktas som en ren skatt och inte som en försäkringsavgift. Därför borde inte änkepensionerna principiellt finansieras från efterlevandepensionsavgiften utan istället vara skattefinansierade. I så fall skulle efterlevandepensionsavgiften kunna sänkas till 0,08 procent eller ännu lägre.

I budgetpropositionen för 2015 (kapitel 6, sid 246) påtalas att det finns skäl att göra en teknisk översyn av avgiftsstrukturen för socialavgifterna i syfte att förenkla den. En förenkling vore att ta bort efterlevandepensionsavgiften och i stället höja den allmänna löneavgiften. Vi anser att detta bör övervägas med tanke på efterlevandepensionsavgiftens stora skatteinnehåll.

Förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,80 procent från och med år 2016. Vi vill samtidigt påpeka att efterlevandepensionsavgiften har ett mycket stort skatteinnehåll. Ett alternativ är därför att ta bort efterlevandepensionsavgiften och eventuellt istället höja den allmänna löneavgiften.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018	2019
8 492 629 ¹	8 517 300	8 082 500	7 777 200	7 571 600	7 332 200

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2015 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Bostadstillägg till pensionärer kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension vid ålder 65 år och över eller änkepension. Bostadstillägget är inkomstprövat och beräknas utifrån boendekostnaden.

Bostadstillägg lämnas med maximalt 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Därtill läggs ett belopp om 340 kronor per månad för ogifta och 170 kronor för gifta. Därifrån dras en viss del av den sökandes inkomst. Vad som då blir över är det bostadstillägg som ska betalas ut.

Särskilt bostadstillägg betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen. Högsta skäliga bostadskostnad för särskilt bostadstillägg är 6 200 kronor för ogifta och 3 100 kronor för gifta. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägget beräknas enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkning av bidragsgrundande inkomst.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om balansindex, prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och befolkningsutveckling.

Analys av 2014

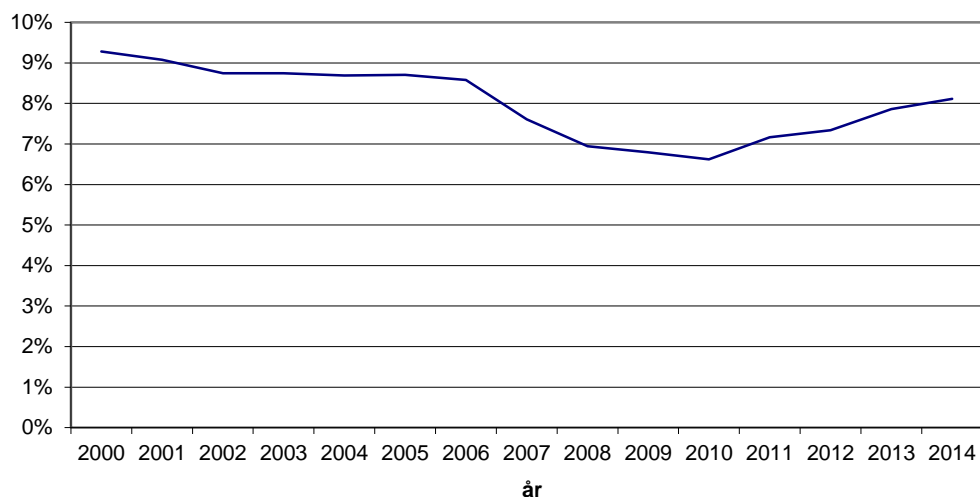
Medelantalet BTP-tagare till ålderspension med ordinarie månadsutbetalning ökade från 272 000 år 2013 till 278 000 år 2014.

Tillsvidarebeslut för BTP har införts från 1 november 2012 och det innebär att BTP-tagaren inte behöver söka om sitt bostadstillägg. Det har då blivit en förskjutning mellan antal individer med retroaktiva utbetalningar och antal individer med ordinarie månadsutbetalning. Med det tidigare regelverket kunde månadsutbetalningen försenas i samband med att fortsättningsansökan behandlades. Beloppet betalades senare ut retroaktivt. Förändringen har inneburit nivåförändringar i de olika delarna i statistiken men inte för summa utbetalt belopp. För medelantalet förmånstagare har det haft en höjande inverkan för år 2014.

Inkomstpensionen sänktes år 2014 vilket har haft en höjande effekt på antalet förmånstagare. År 2014 har det införts ett fribelopp om 24 000 kronor per år för arbetsinkomster vid beräkning av bostadstillägg till ålderspensionärer. Det har också en höjande effekt på antalet. Antalet ännu ej avslutade ärenden i handläggningen av bostadstillägg har även minskat vilket haft en höjande effekt på antalet.

Bortsett från detta minskar antalet pensionärer som är berättigade till bostadstillägg långsiktigt. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerad av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (7 procents ökning per år mellan 2006-2012 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

Andel 65–66-åringar med BTP i december, procent

Uppgången under 2011-2014 i diagrammet ovan beror främst på att Pensionsmyndigheten under de åren minskade antalet ännu ej avslutade ärenden. Antalet BTP-tagare steg därmed. För de närmaste åren innan steg antalet ännu ej avslutade ärenden. Balanseringen inom inkomstpensionssystemet medför också att fler blir berättigade till bostadstillägg. I slutet av 2012 infördes tillsvidarebeslut och det medför ett något högre medelantal för bostadstillägg vilket förklarar en stor del av uppgången för 2013 och 2014 (se ovan). Regeländringar som har höjt bostadstillägget har även lett till en högre andel.

I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt. Genomsnittlig pension i fasta priser har varierat en del beroende på följsamhetsindexeringens utveckling.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2015 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201312	201412	201501
Medelpension	11 798	11 852	11 989	12 064	12 142	11 544	11 608	11 916	11 707	11 794

Medelbelopp

Medelbeloppet ökade 2014 till följd av högre bostadskostnader samt sänkt inkomstpension. Medelbeloppet för bostadstillägg till pensionärer ökade från 29 000 kronor år 2013 till 29 400 kronor år 2014.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg var 60 miljoner kronor år 2014, en ökning med 3 miljoner kronor från 2013. Ökningen beror bland annat på högre boendekostnader.

Analys av 2015–2019

Långsiktigt antas antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg (BTP) minska. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Från 2014 till 2015 beräknas medelantalet BTP-tagare med ålderspension öka något. Antalet steg under slutet av 2014 och därför blir medelantalet för 2015 högre jämfört med 2014. År 2015 beräknas antalet pensionärer med BTP vara ca 285 000. Antalet beräknas minska till 274 000 år 2016 och till 248 000 år 2019. Antalet beräknas minska bland annat beroende på att inkomstpensionen beräknas öka relativt kraftigt 2016-2017.

För år 2015 begär Pensionsmyndigheten ett *tilläggsanslag* om 440 miljoner kronor. Det finns ett ingående överföringsbelopp om 260 miljoner kronor från tidigare år som påverkar detta belopp. En annan orsak är att prognosen för 2015 höjdes något i januari varvid beloppet ökade ytterligare. Antalet förmånstagare blev under slutet av 2014 högre jämfört med tidigare prognos. Den långsiktiga minskningstakten av antalet förmånstagare justerades till januariprognosen och antalet förmånstagare beräknas därför bli högre. Tidigare antogs att antalet förmånstagare långsiktigt skulle minska något snabbare. Prognosen för 2015 nu i budgetunderlaget är oförändrad jämfört med januariprognosen. Överskridandet av anslagskrediten enligt prognosen är 15 miljoner kronor.

Medelbelopp

Medelbeloppet beräknas minska 2015 vilket bland annat beror på att inkomstpensionen höjs. De som tillkommer har också i regel lägre belopp jämfört med de äldre som avlider. Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2015 med 1,5 procent. Ökningen av boendekostnadsindex för år 2016 beräknas bli 1,6 procent. Detta höjer medelbeloppet.

Tjänstepensionen är relativt oförändrad från år 2014 till år 2015. Effekten på utgiften för BTP är relativt liten.

Medelbeloppet beräknas minska från 28 800 kronor år 2015 till 28 500 år 2016. För åren 2017–2019 beräknas medelbeloppet vara relativt oförändrad. Medelbeloppet för år 2019 beräknas till 28 500 kronor.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg till pensionärer beräknas vara relativt oförändrat från 2014 till 2015. Utgifterna för särskilt bostadstillägg prognostiseras till 60 miljoner kronor 2015.

Antalet personer som omfattas av förmånen 2015 beräknas till 2 200 och medelbeloppet till 24 800 kronor. Utgifterna för SBTP antas vara i stort sett oförändrat från 2015 till 2019.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgift för bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2016 beräknas till 8 082 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för BTP. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om bostadstillägg påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till bostadstillägg men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om bostadstillägg kan utgifterna för bostadstillägg påverkas.

Om prognosen för boendekostnadsindex höjs med en procentenhet bedöms BTP-utgifterna öka med 94 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har en stor inverkan på medelbeloppet men ökar även antalet individer som erhåller BTP. Balansindex påverkar utgifterna eftersom det påverkar den inkomstrelaterade pensionen. Om prognosen för balansindex ökar med en procent bedöms utgifterna minska för BTP med ungefär 83 miljoner kronor.

Om 1 000 personer tillkommer utöver prognosen ökar BTP-utgifterna med 29 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma genomsnittliga BTP som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till BTP påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 BTP-tagare tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna bara med någon miljon kronor.

Både antalet BTP-tagare och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018	2019
723 767 ¹	803 100	876 200	942 200	1 007 600	1 055 500

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 och i förekommande fall tillägsanslag för 2015 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas Äldreförsörjningsstöd. Detta är avsett för personer 65 år och över som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan vara personer som har en låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter kan vid 65 års ålder få äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension. Äldreförsörjningsstöd kan beviljas till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Vid prövning av rätten till äldreförsörjningsstöd ska först den sökandes inkomster beräknas. Från inkomsterna görs avdrag för skälig bostadskostnad. Det som återstår av den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad jämförs med ett fastställt belopp för skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ogift och 3 100 kronor per månad för gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

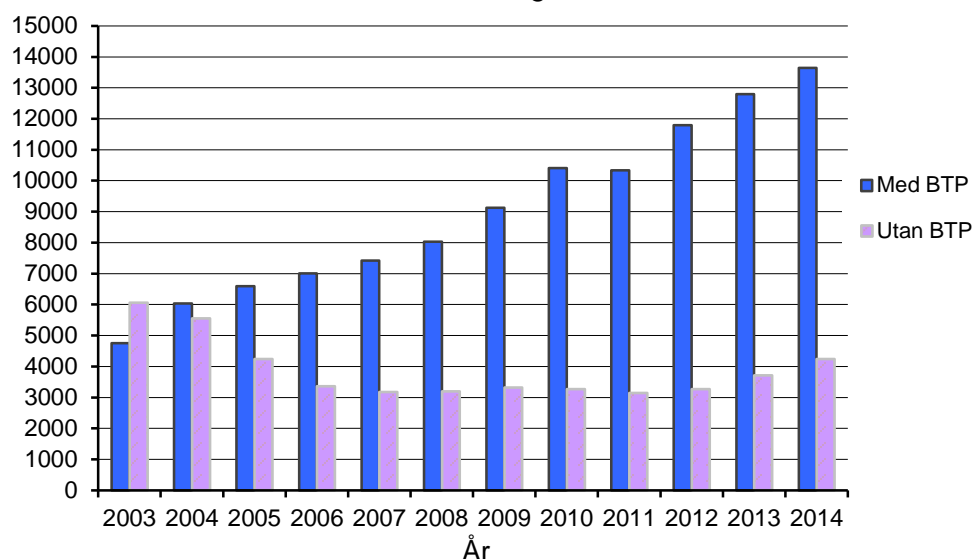
Beräkningarna grundas på antaganden om prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och antalsutveckling för målgruppen.

Analys av 2014

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd (ÄFS) 2014 var i genomsnitt 17 900.

Förmånstagarna kan delas in i två grupper, de som har och de som inte har bostadstillägg. De utan bostadstillägg (BTP) var i medeltal 4 200 personer år 2014.

Medelantal förmånstagare

Från och med 2007 minskar inte längre antalet ÄFS-tagare utan BTP. Sedan 2007 har medelantalet för denna grupp pendlat mellan 3 200 och 4 200. Antalet minskade tidigare på grund av att många fick hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Efter 10 års bosättningsstid kan de som är födda 1937 eller tidigare få hel garantipension.

Invandringen av asylskäl ökade fram till 2007 för att sedan minska fram till år 2011. Efter år 2011 har den återigen ökat. Detta antas påverka antalsutvecklingen för ÄFS.

Den andra delgruppen är de som har låg pension med bostadstillägg (BTP) och eventuellt särskilt bostadstillägg (SBTP), men som ändå hamnar under skälig levnadsnivå. Det kan vara personer som har vistats för kort tid i Sverige för att få hel garantipension eller personer som har reducerad pension av någon orsak. Det kan vara de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter som vid 65 års ålder får äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension.

Antalet i den andra delgruppen var i genomsnitt 13 600 personer under 2014.

Gruppen ökar i antal eftersom det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får ÄFS. Orsaken är att de som är födda 1938 eller senare inte är berättigade till hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. År 2014 sänktes skatten för pensionärer och det har en reducerande effekt på antalet förmånstagare med ÄFS.

Medelbelopp

Medelbelopp för ÄFS för 2014 blev 38 600 kronor, 84 300 kronor för dem utan BTP och 24 400 kronor för dem med BTP. Medelbeloppet ökade från 2013 till 2014 beroende på högre boendekostnader (+1,7 procent).

Analys av 2015–2019

Prognosen är oförändrad jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning.

Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningsstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under

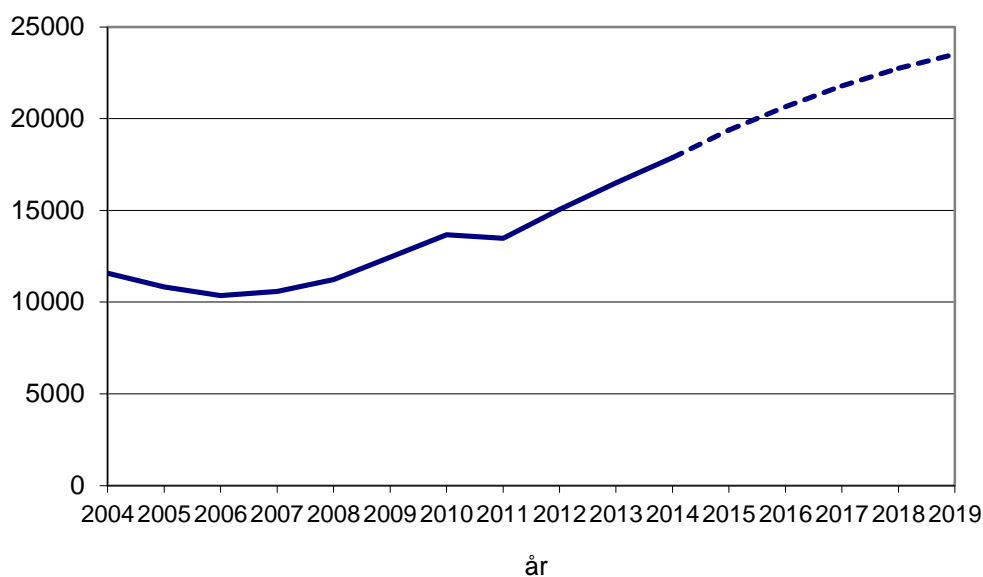
anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) minskade tidigare, men under de senaste åren har den ökat. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. Skatten har sänkts år 2014 för dem över 65 år. Det har en sänkande effekt på utgiften.

Till år 2019 beräknas antalet förmånstagare öka till 23 500 personer.

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Antalet ÄFS-tagare med BTP bedöms öka kommande år. Det är betydligt fler av dem födda 1938–1949 som har ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare år. Antalet ÄFS-tagare utan BTP beräknas också öka kommande år. Migrationsverket prognostiserar en relativt hög invandring (asylskäl) kommande år och det antas leda till fler förmånstagare. De flesta som kommer till Sverige är visserligen yngre personer men bland invandrarna finns en del äldre personer som kan vara berättigade till äldreförsörjningsstöd. Den ökade invandringens påverkan på utgifterna för ÄFS är relativt osäker.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökar med anledning av högre boendekostnader. En del som tillkommer har dessutom höga belopp i ÄFS. Medelbeloppet beräknas totalt sett öka något under prognosperioden. Medelårsbeloppet för år 2015 beräknas till 39 500 kronor, för 2016 till 40 500 kronor och för år 2019 till 42 900 kronor.

Bostadskostnaderna beräknas öka med ungefär 1,5 procent år 2015 samtidigt som prisbasbeloppet ökar med 0,2 procent. År 2016 beräknas boendekostnaderna öka med 1,6 procent och prisbasbeloppet minska med 0,2 procent. Skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet och denna förändring påverkar därför utgiftsprognosen.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för äldreförsörjningsstöd för budgetår 2016 beräknas till 876 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för ÄFS. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad. Benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd påverkar också utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till äldreförsörjningsstöd men som inte har ansökt om det. Förändras benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd kan utgifterna för äldreförsörjningsstöd påverkas.

Om prognosen för boendekostnaderna i genomsnitt höjs med en procentenhet beräknas utgifterna för äldreförsörjningsstöd öka med 6,7 miljoner kronor. En ökning av bostadskostnaden har en stor inverkan på medelbeloppet. Om prognosen för prisbasbeloppet ökar med 100 kronor beräknas utgifterna öka med 0,6 miljoner kronor.

Om 1 000 personer med ÄFS tillkommer utöver prognosen ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd med 42 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som dem i beståndet.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018	2019
876 454 ¹	911 500	972 100	1 038 000	1 110 900	1 179 900

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2015 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas barnpension och efterlevandestöd.

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension baseras på den avlidna föräldrarnas intjänade pensionsrätt inom ålderspensionssystemet. Övergångsregler finns för dem som hade barnpension vid ingången av år 2003.

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det utgör 40 procent av prisbasbeloppet (80 procent om båda föräldrarna avlidit). Det minskas med den barnpension som betalas ut.

Anslaget belastas med de totala utgifterna för ovannämnda förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för bland annat barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

Antaganden

Prognoserna grundas på antaganden om prisbasbeloppet, inkomstindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2014

År 2014 uppgick utgifterna till 876 miljoner kronor, varav 714 miljoner kronor för barnpension och 162 miljoner kronor för efterlevandestöd. Utgiften för barnpension minskade jämfört med 2013 medan utgiften för efterlevandestöd ökade. Sammantaget blev anslagsbelastningen nästan oförändrad.

Antalet barnpensioner var 21 700 i genomsnitt under året och antalet efterlevandestöd 8 700. Antalet barnpensioner minskade något 2014, främst av demografiska skäl. Antalet efterlevandestöd ökade relativt kraftigt 2014 till skillnad från 2012 och 2013 då detta antal minskade något.

Inflödet av antalet ansökningar om efterlevandestöd, som ökade mycket kraftigt under 2013, minskade 2014. Beviljandefrekvensen ökade emellertid kraftigt 2014 på grund sänkta beviskrav, från 20-30 procent tidigare år till 76 procent i genomsnitt under 2014. Därmed ökade också antalet nybeviljade efterlevandestöd kraftigt.

Barnpensionerna räknades ned med 1,1 procent 2014 vid tillämpning av följsamhetsindexering. Nybeviljade barnpensioner är lägre i genomsnitt än de barnpensioner som

upphör vilket medförde att medelbeloppet för barnpension minskade med 2,5 procent jämfört med 2013. Medelbeloppet för barnpension var 31 700 kronor år 2014.

Medelbeloppet för efterlevandestöd blev 14 300 kronor år 2014, en ökning med 1,4 procent jämfört med 2013. Medelbeloppet ökade således trots att prisbasbeloppet var 100 kronor lägre 2014 än 2013. Det beror på att det var en högre andel efterlevandestöd som inte reducerades mot barnpension 2014 jämfört med 2013.

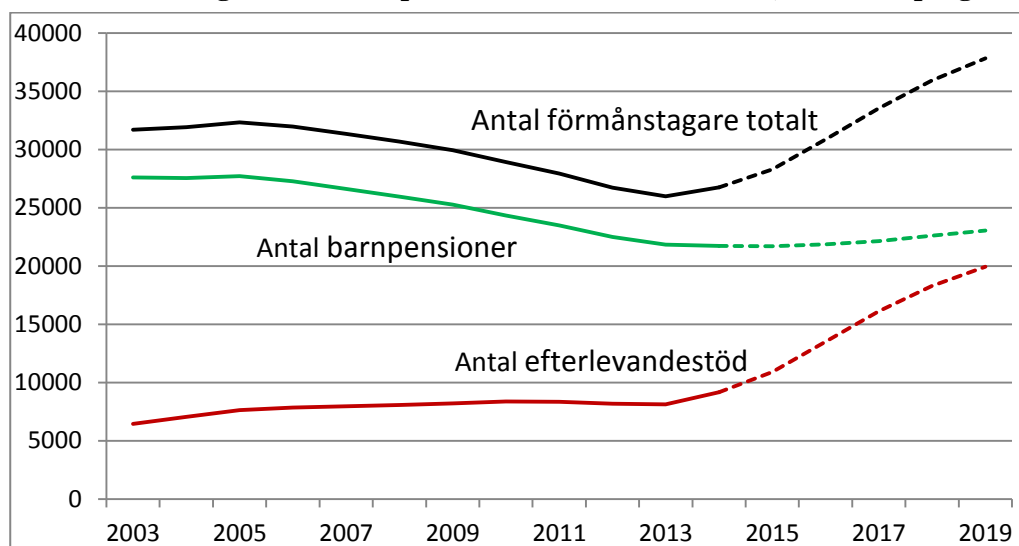
Analys av 2015–2019

Antalet barnpensioner beräknas vara ungefär oförändrat 2015 jämfört med 2014. För åren därefter beräknas att detta antal kommer att öka. Antalsutvecklingen påverkas av antalet barn i tonåren. De flesta som har barnpension är över 12 år. Antalet dödsfall hos vuxna i åldrarna 25–55 år har minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar. Det har en sänkande effekt på utvecklingen av antalet pensionstagare med barnpension.

Det beräknas att antalet efterlevandestöd kommer att öka under många år framöver. Antalet ansökningar, som ökade kraftigt 2013, minskade visserligen 2014 men antalet kan förväntas öka kommande år. Detta beror främst på ökningen av antalet flyktingar. Enligt Migrationsverkets statistik var antalet ensamkommande flyktingbarn betydligt fler 2014 än åren dessförinnan och enligt deras prognos kommer antalet att ligga kvar på en hög nivå under flera år. Det kan därför förväntas att antalet ansökningar för efterlevandestöd kommer att öka under de närmaste åren. Det antas att beviljandefrekvensen för dessa ärenden kommer att öka ytterligare något 2015 och därefter vara kvar på en hög nivå. Detta bidrar också till ökningen av antalet nybeviljade efterlevandestöd.

Det totala antalet förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd har minskat under flera år men ökade 2014. Det beräknas att denna ökning fortsätter under hela prognosperioden, givet oförändrade regler. Se diagrammet som följer.

Antal förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Antalet barnpensioner beräknas vara 21 700 i genomsnitt år 2016 och 22 700 år 2019. Antalet efterlevandestöd beräknas vara 12 200 i genomsnitt år 2016 och 19 100 år 2019.

Det beräknas att medelbeloppet för barnpensioner minskar något till och med 2016 för att därefter öka. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att barnpensionerna räknas upp alla prognosår men medelbeloppet reduceras av att nybeviljade barnpensioner är lägre än

barnpensioner som upphör. Medelbeloppet beräknas bli 31 100 år 2016 och 32 400 kronor år 2019.

Medelbeloppet för efterlevandestöd beräknas till 15 300 år 2016 och 17 200 år 2019. Orsaken till den relativt kraftiga ökningen är att flyktingbarn som får efterlevandestöd oftast får ett efterlevandestöd som inte är samordnat med barnpension. En större andel efterlevandestöd beräknas således bli oreducerade vilket höjer medelbeloppet för efterlevandestöd.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 20 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för barnpension och efterlevandestöd för budgetår 2016 beräknas till 972,1 miljoner kronor.

En ökning av inkomstindex med en procent ökar anslagsbelastningen med 7,0 miljoner kronor. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre beräknas utgifterna öka med ungefär 0,6 miljoner kronor.

Om antalet barnpensioner blir 100 fler än enligt beräkningarna ökar anslagsbelastningen med 3,2 miljoner kronor. Om antalet efterlevandestöd blir 100 fler än beräknat ökar anslagsbelastningen med ungefär 2,2 miljoner kronor.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	6 732 310 ¹	6 875 558 ¹	7 193 300	7 381 600	7 414 400	7 777 100
Preliminär avgift	6 177 605	6 645 895	-	-	-	-
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	554 705	229 663	357 800	260 700	-39 500	0
Prognostiserad avgift för respektive år	6 435 000	6 606 425	6 835 500	7 120 900	7 453 900	7 777 100

¹ Fastställd av riksdag eller regering.

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2016 är 7 193 miljoner kronor. Prognostiserad avgift år 2016 är 6 835 miljoner kronor och till denna ska regleringsbeloppet för år 2013 på 358 miljoner kronor läggas.

Ändamål

Inkomstpensionen och premiepensionen grundas på erlagda avgifter för *inkomst av anställning* (som också omfattar vissa socialförsäkringsersättningar som t.ex. dagpenning från arbetslöshetskassa, aktivitetsstöd i arbetsmarknadspolitiskt program, föräldrapenning, vårdbidrag, sjukpenning, livränta för arbetsskada, närståendepenning m.m.), inkomst av annat förvärvsarbete, samt på *pensionsgrundande belopp*. För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet för barnår som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Från anslaget Pensionsrätt för barnår betalas en statlig ålderspensionsavgift på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet till ålderspensionssystemet.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om antalet barn i åldern 0-4 år, inkomstbasbeloppet, timlöneutvecklingen och ränteutvecklingen.

Analys av 2014

Anslagsbelastningen för år 2014, 6 732 miljoner kronor är fastlagd av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2017, som ett regleringsbelopp.

Analys av 2015–2019

Anslagsbelastningen för år 2015, 6 876 miljoner kronor är fastlagd av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2018, som ett regleringsbelopp.

Antalet berörda föräldrar ökar i takt med hur antalet barn i åldern 0 – 4 år växer enligt befolkningsprognosen. Till detta kommer de ekonomiska antagandena för perioden som påverkar pensionsrätten på olika sätt beroende på om föräldern är i närheten av taket för den pensionsgrundande inkomsten eller ej. De ekonomiska tillväxtantagandena är överlag positiva, vilket leder till större utfyllnad för dem som inte når upp till inkomsttaket. För föräldrar som ligger nära taket blir pensionsrätten lägre vid en tillväxt av den egna lönen som överstiger utvecklingen av inkomstbasbeloppet

Känslighetsanalys

För år 2016 gäller följande:

Om antalet berörda familjer blir 1000 fler än beräknat, skulle anslagsbelastningen öka med 18,2 miljoner kronor.

Om inkomstbasbeloppet skulle höjas med 100 kronor skulle anslagsbelastningen öka med 3,3 miljoner kronor.

Om löneökningen blir en procentenhet högre år 2016, skulle anslagsbelastningen öka med 20,7 miljoner kronor. Om även löneökningen år 2015 antages öka med en procentenhet skulle anslagsbelastningen öka med 62,9 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014 ¹	2015	2016	2017	2018	2019
Pensioner från AP-fonderna	255 102 300	264 757 000	283 803 000	301 360 000	316 769 000	331 065 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 885 500	2 763 000	2 922 000	3 010 000	3 071 000	3 160 000
Summa under utgiftstaket	257 987 800	267 520 000	286 725 000	304 370 000	319 840 000	334 225 000
Premiepensioner	4 738 900	5 918 000	7 336 000	8 811 000	10 510 000	12 396 000
Summa ålderspensionssystemet	262 726 700	273 438 000	294 061 000	313 181 000	330 350 000	346 621 000

¹ Preliminärt utfall

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader (exklusive sjunde AP-fonden), förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Inkomstpensionssystemet

Ändamål

Inkomstgrundad ålderspension finansieras genom en allmän pensionsavgift, en arbetsgivaravgift, en egenavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser inkomster över taket får staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Inkomstpension och tilläggspension för ett år finansieras i princip från detta års avgifter. Om det behövs skjuter AP-fonderna till medel. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelningssystem med en buffertfond.

För inkomstpensionssystemet görs varje år ett bokslut där tillgångar och skulder m.m. redovisas. För inkomstpensionssystemet beräknas också ett så kallat balanstal. Detta tal visar relationen mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna består av en så kallad avgiftstillgång samt ett medelvärde av AP-fondernas fondkapital för de tre senaste åren. Avgiftstillgången beräknas som produkten mellan de avgifter som förs till AP-fonderna under ett år och den så kallade omsättningstiden som visar hur lång tid som förflyter i genomsnitt från det en pensionsrätt intjänas tills dess motsvarande pensionsrätt ger upphov till en pensionsutbetalning. Pensionsskulden består av två delar, pensionsskuld för dem som är i förvärvsaktiv ålder och pensionsskuld för pensionärer.

Så länge balanseringen inte är aktiverad indexeras intjänade pensionsrätter för inkomstpension med inkomstindex. Pensionsutbetalningarna följsamhetsindexeras vilket innebär att de räknas om vid varje årsskifte med hjälp av inkomstindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett balansindex i stället för inkomstindex. Det balansindex som används ett år baseras på det balanstal som beräknades från utfallet två år innan. Balansindex används vid indexeringen tills

inkomstpensionssystemet åter är i balans och balansindex har blivit lika stort som inkomstindex.

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet. Tilläggspensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan utges till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

Rätt till inkomstgrundad ålderspension har en person som är 61 år eller äldre med intjänad pensionsrätt. En försäkrad kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir pensionen. Pensionären kan välja mellan att ta ut hel eller partiell pension, med nivåerna $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad. En persons inbetalda pensionsavgifter registreras som pensionsrätter på ett individuellt pensionskonto. Pensionsrätterna ackumuleras till ett fiktivt pensionskapital, pensionsbehållningen. När en person väljer att ta ut sin pension beräknas årsbeloppet genom att pensionsbehållningen divideras med ett kohort- och åldersberoende delningstal.

Inkomstpensionen följsamhetsindexeras vid varje årsskifte. Tilläggspensionen följer prisbasbeloppet fram till och med årsskiftet innan den försäkrade fyller 65 år. Därefter följsamhetsindexeras även tilläggspensionen.

Pensionsmyndigheten anser

Inkomstpension och tilläggspension finansieras genom specialdestinerade avgifter och en buffertfond. Därtill finns en balanseringsmekanism. Systemet är utformat så att inga andra medel ska behöva tas i anspråk för att finansiera pensionerna. De särskilda avgifterna, balanseringsmekanismen och ålderspensionssystemets autonomi kan sammantaget ses som en garanti för att det kommer att finnas medel för att betala ut ålderspensioner även i framtiden.

I remissvaret till departementspromemorian Utvärdering av överskottsmålet (Ds 2010:4) påpekade Pensionsmyndigheten att det finns nackdelar med att låta Ålderspensionssystemet ingå i överskottsmålet. Även i departementspromemorian framhålls flera av dessa nackdelar.

De argument som anförs mot att ålderspensionssystemet ingår i överskottsmålet kan också anföras mot att inkomstpensioner m.m. redovisas under utgiftstaket. Det kan skapa osäkerhet om vilket regelverk som är överordnat. Därmed finns risken att ålderspensionssystemet inte uppfattas som autonomt vilket kan rubba förtroendet för systemet.

De argument som anförts om ålderspensionerna skulle också kunna anföras när det gäller andra statligt finansierade förmåner som grundas på rättighetslagstiftning. Om till exempel kreditgränsen överskrids för en anslagsfinansierad förmån och inga nya medel erhålls blir det en konflikt mellan rättighetslagstiftningen och budgetlagstiftningen. Dessa förmåner ingår dock i statsbudgeten och inte i något autonomt system där inkomster och utgifter balanseras.

Analys av 2014

År 2014 utbetalades 255 102 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggspension 176 914 miljoner kronor och inkomstpension 78 188 miljoner kronor. Dessutom belastades AP-fonderna med 8,3 miljoner kronor för överföringar av värdet av pensionsrätter till de Europeiska gemenskaperna.

AP-fondernas förvaltningskostnader och kostnadsersättningar uppgick preliminärt till 2 877 miljoner kronor.

Antalet tilläggspensioner var 1 976 000 i genomsnitt under 2014 och antalet inkomstpensioner var 1 288 000. Antalet tilläggspensioner ökade med 2,9 procent medan antalet inkomstpensioner ökade med 9,5 procent. Den kraftiga ökningstakten för inkomstpension beror på att allt fler personer, födda 1938 eller senare, blir ålderspensionärer.

Antalet personer med inkomstpension i åldrarna 61 – 64 år ökade under 2014, från 83 000 i december 2013 till 87 000 ett år senare. Antalet med tidigt uttag hade en högre ökningstakt 2014 jämfört med 2013.

Det fanns uppskattningsvis drygt 20 000 personer i december 2014 som var 65 år (födda 1949) och som inte hade påbörjat sitt pensionsuttag. Det totala antalet över 65 år som inte påbörjat sitt pensionsuttag men som senare kommer att ta ut pension uppskattas till knappt 35 000. Det finns därutöver många med intjänad pensionsrätt som aldrig tar ut sin pension. Många av dem är utlandsboende med låg pensionsrätt beroende på att de bott i Sverige under ett fåtal år.

Medelbeloppet per år var 90 000 kronor för tilläggspension och 61 000 kronor för inkomstpension år 2014.

Premiepensionssystemet

Ändamål

Premiepensionssystemet är ett premiereservsystem. Premiepension kan utges till personer som är födda 1938 eller senare. För personer i den så kallade mellan-generationen, födda 1938–1953, utges en del av pensionen i form av inkomstpension och premiepension och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

De antaganden som används vid beräkningen av premiepensionen är de om förväntad livslängd, avkastning och driftkostnader. Till grund för antaganden om livslängd används Statistiska centralbyråns befolkningsprognos.

Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer. Personen kan välja att ha mellan 1-5 fonder i sin premiepensionsportfölj av de fonder som ingår i premiepensionssystemets fondtorg.

Om inget val av fonder görs placeras medlen hos den Sjunde AP-fonden, i statens årskullsförvaltningsalternativ (Såfa). Såfa är även valbar. Såfa är en generationsfond, andelen aktier och räntor ändras i takt med att en födelseårgång åldras. Fram till en viss ålder har fonden 100 procent aktier, därefter minskas andelen aktier till fördel för räntebärande papper. Anledningen till att andelen aktier minskas ju äldre födelseårgången blir är att minska risken för att de försäkrade ska drabbas av en stor värdeförlust nära eller efter pensioneringstidpunkten.

För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen vara 61 år eller äldre och ha ett positivt premiepensionskapital. Den försäkrade kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges och till vilken nivå av alternativen 25, 50, 75 eller 100 procent. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir premiepensionen i och med att den förväntade återstående livslängden är kortare. Uttag av premiepension kan börja samtidigt som uttag av inkomstpensionen eller vid annat tillfälle. Vid uttagstillfället kan den försäkrade välja att stanna kvar i fondförsäkring, alltså att själv fortsätta att förvalta sitt kapital och ha kvar sitt fondval. Vid varje månadsutbetalning säljs då så många fondandelar av som behövs för att täcka pensionsutbetalningen.

Det går också att välja att övergå till en så kallad traditionell försäkring. Om traditionell försäkring väljs säljs den försäkrades alla fondandelar och Pensionsmyndigheten tar över förvaltningen av kapitalet från och med pensioneringen. Den försäkrade garanteras att få ett belopp utbetalt varje månad så länge denne lever. Den försäkrade får utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalt vars storlek baseras på hur förvaltningen av kapitalet har gått. Utvecklingen på kontot utvecklas med den så kallade återbäringsräntan. Pensionsmyndigheten beslutar varje månad hur stor återbäringsräntan ska vara. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska.

En pensionär som valt fondförsäkring kan när som helst välja att övergå till traditionell försäkring. Det går däremot inte att byta tillbaka till fondförsäkring ifall man en gång har valt att ha traditionell försäkring.

Både inom fondförsäkring och inom traditionell försäkring kan den försäkrade välja till ett efterlevandeskydd till sin maka/make eller registrerad partner i samband med uttaget av sin premiepension. Med ett efterlevandeskydd menas att pensionen betalas ut så länge som den försäkrade eller medförsäkrade är vid livet. I gengäld blir pensionsbeloppet som betalas ut lägre än vad det skulle ha varit utan efterlevandeskydd eftersom pensionskapitalet ska räcka till båda livet.

Intjänade premiepensionsrätter kan överföras mellan makar och registrerade partners. En sådan överföring medför att premiepensionsrätten reduceras med för närvarande åtta procent som går till arvsvinst till alla i premiepensionssystemet. Anledningen till reduktionen är att överföringarna till mycket stor majoritet görs från män till kvinnor. Detta medför att de överförda pensionsrätterna i genomsnitt ska betalas ut under en längre tid i form av pension eftersom kvinnor har en längre förväntad livslängd än män. För att systemet ska vara i balans måste reduceringsavgiften, de åtta procenten, tas ut som neutraliserar den lägre förväntade arvsvinsten.

Varje år tas en avgift ut från pensionsspararnas fondvärde. Avgiften tas som en fast procentsats av fondvärdet. Det finns dock ett avgiftstak som avgiften inte får överstiga för någon enskild sparare.

Analys av 2014

Från premiepensionssystemet utbetalades 4 738 miljoner kronor år 2014, varav 3 894 miljoner kronor från fondförsäkringen och 844 miljoner kronor från den traditionella försäkringen. I dessa belopp ingår efterlevandeskyddet som sammanlagt uppgick till 29 miljoner kronor år 2014.

Vid 2014-12-31 uppgick värdet i fondförsäkringen till 759 miljarder kronor. Värdet för den traditionella försäkringen var 18,1 miljarder kronor.

Totalt var det 122 000 som ansökte om premiepension under 2014. Ungefär 16,5 procent av dem valde att ta ut sin premiepension i form av traditionell försäkring, en liten ökning jämfört med 2013. Ungefär 17,5 procent valde att ha efterlevandeskydd till sin premiepension, en liten minskning jämfört med 2013.

Antalet personer inom premiepensionssystemet var 6,9 miljoner år 2014. Antalet premiepensionärer var 1 217 000 vid slutet av 2014 varav 242 000 med traditionell försäkring. Antalet premiepensionärer ökade med ungefär 8 procent från föregående år. Genomsnittlig premiepension per månad var 355 kronor för dem med fondförsäkring och 309 kronor för dem med traditionell försäkring.

Drygt 0,8 miljoner kronor överfördes från premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskaperna år 2014.

Prognos för inkomstgrundad ålderspension

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst inkomstindex, balansindex, prisbasbeloppet, timlöneutvecklingen, förändring av konsumentprisindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2015–2019

Antalet med inkomstgrundad pension kan beräknas som summan av antalet tilläggs-pensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. Antalet med inkomstgrundad pension beräknas öka från 2 001 000 i december 2014 till 2 094 000 i december 2016 och 2 213 000 i december 2019. Det beror främst på att antalet personer i befolkningen över 65 år ökar. En annan orsak till antalsökningen är att kvinnornas ökade förvärvsfrekvens under de 4–5 senaste decennierna har medfört att en större andel kvinnor i tillkommande födelse-årgångar har intjänad pensionsrätt jämfört med kvinnor i beståndet ålderspensioner. Ett ökat antal utomlandsbosatta pensionärer och ett ökat antal personer under 65 år med inkomstpension är andra orsaker till antalsökningen.

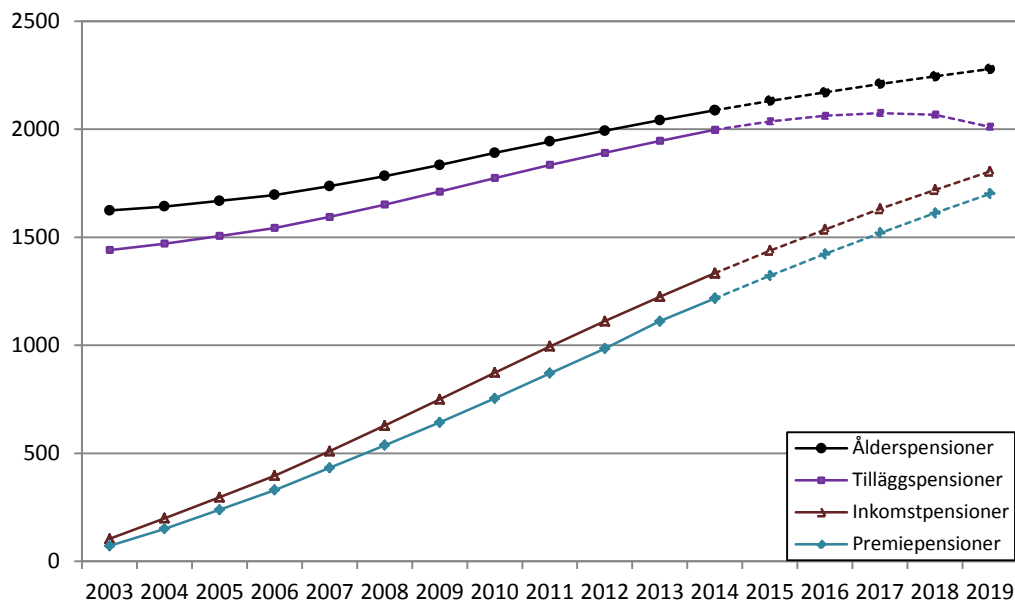
Antalet tilläggs-pensioner beräknas öka till 2 062 000 i december år 2016 och 2 075 000 i december år 2017. Därefter börjar antalet minska till 2 011 000 i december år 2019. De som är födda 1954 eller senare får inte tilläggs-pension utan bara pension från det nya pensionssystemet, inkomstpension och premiepension. Detta har en minskande effekt på antalet tilläggs-pensioner från och med 2015 då de som är födda 1954 fyller 61 år. Effekten blir mer påtaglig 2019 när de som är födda 1954 fyller 65 år.

Antalet inkomstpensioner beräknas öka till 1 536 000 i december år 2016 och 1 804 000 i december år 2019. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

Antalet premiepensioner (exkl. efterlevandeskydd) beräknas bli 1 423 000 i december år 2016 och 1 702 000 i december år 2019. Det finns för närvarande 114 000 pensionärer över 65 år med inkomstpension som inte har premiepension. En del av dem har inte heller rätt till premiepension. En förhållandevis stor andel av dem med inkomstpension men inte premiepension är bosatta i utlandet. Många med inkomstpension har förmodligen medvetet valt att vänta med att ta ut sin premiepension. Det är dock troligt att det fortfarande finns en del som av misstag inte har sökt sin premiepension.

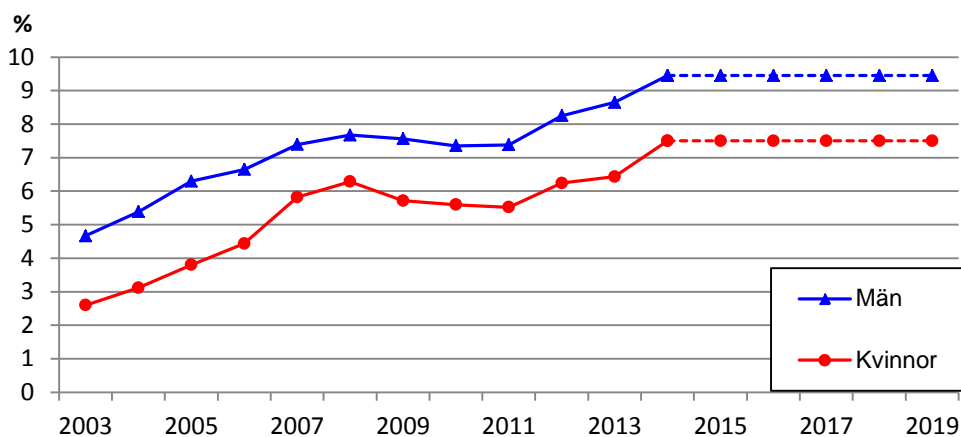
Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet med dessa ålderspensionsförmåner sedan 2003 och hur den fortsatta utvecklingen beräknas bli. Dessutom visas det totala antalet ålderspensioner, inklusive personer med endast garantipension.

Antal ålderspensioner, tilläggspensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Andelen 61-åringar med ålderspension ökade kraftigt under perioden 2003 – 2008, minskade under åren 2009 – 2011 men ökade igen 2012 – 2014. Det diagram som följer visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats. För kommande år bedöms att andelen blir densamma som 2014. Denna bedömning har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag av ålderspension. Det är dock en osäker bedömning.

Andel 61-åringar med inkomstpension i procent av antalet 61-åringar i befolkningen

Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

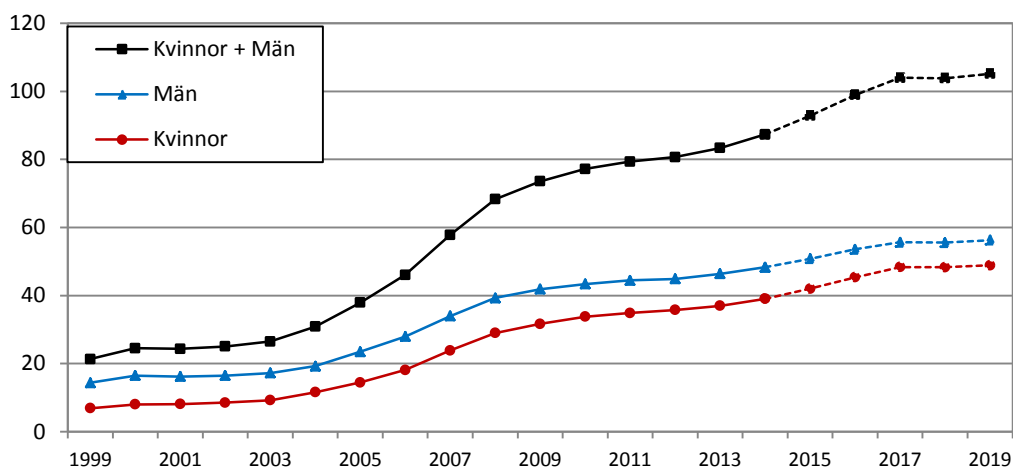
- En del väljer att sluta att förvärvsarbete helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbete.
- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.

- Personer som själva anser att de saknar arbetsförmåga av medicinska skäl men som ändå inte får rätt till sjukpenning eller sjukersättning kan påbörja ett tidigt uttag av sin ålderspension
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.
- En del väljer att gå i pension före 65 års ålder beroende på att maken/makan har pensionerat sig.
- En del väljer att sluta arbeta helt eller delvis och tar ut ålderspension för att vårda sjuka anhöriga
- En del egenföretagare väljer att ta ut ålderspensionen tidigt för att få lägre egenavgifter.

Pensioneringsbeteendet de senaste åren kan ha påverkats av till exempel konjunkturbedgångarna 2008 och 2012, balanseringen och de därmed sänkta inkomstpensionerna samt vissa regeländringar inom skattelagstiftningen och sjukförsäkringen. En konjunkturbedgång kan påverka pensioneringsbeteendet på flera sätt. Fler arbetslösa kan medföra att fler väljer ett tidigt uttag av ålderspension. Å andra sidan kan den ökade osäkerheten medföra att färre väljer att sluta förvärvsarbeta "i förtid" och att färre väljer att ta ut sin ålderspension för att placera beloppet i kapitalförsäkringar.

Beståndet ålderspensioner i åldern 61 – 64 år har ökat alla år efter 2001. Detta framgår av nästa diagram som visar utvecklingen för antalet inkomstpensioner (före 2004 tilläggspensioner) som betalas ut till pensionärer under 65 år. Det beräknas att antalet kommer att fortsätta att öka under några år. För åren 2018 och 2019 beräknas dock att antalet är ungefär oförändrat.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggspension), 1 000-tal

Antalet personer som påbörjade pensionsuttaget efter 65 år ökade kraftigt mellan 2003 och 2009. Antalet har troligen fortsatt att öka något för åren därefter men i betydligt långsammare takt. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp uttaget ett eller ett par år. Många med tidigt uttag tar ålderspension redan från 61 års ålder. Därför har tidigt uttag en större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska. Varje tillkommande födelseårsgång får en allt lägre tilläggspension som en följd av den så kallade tjugondelsinfasningen av de nya pensionsförmånerna. År 2016 beräknas genomsnittlig tilläggspension bli 86 000 kronor och år 2019 ungefär 83 000 kronor.

Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka varje år. Detta beror främst på tjugondelsinfasningen och följsamhetsindexeringen av inkomstpensionen. År 2016 beräknas medelbeloppet bli 72 000 kronor och år 2019 ungefär 91 000 kronor.

Det beräknas bli balansering med balanstal större än ett 2016 och 2017. Det beräknas att balansindex har "nått ikapp" inkomstindex år 2017 vilket innebär att balanseringsperioden upphör då. Därefter beräknas pensionerna från inkomstindex. År 2016 beräknas AP-fondernas utbetalningar bli 283 803 miljoner kronor. De beräknas öka till 331 065 miljoner kronor år 2019.

Ålderspensionssystemet ingår som utgift i redovisningen för den offentliga sektorn. Det finns ett överskottsmål som regeringen har för den offentliga sektorns finansiella sparande. Överskottsmålet anger att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till en procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Eftersom utgifterna för ålderspension beräknas öka kraftigt bland annat på grund av den positiva balanseringen under några år så har detta en negativ inverkan på överskottsmålet för de offentliga finanserna. Förhållandet visar att kombinationen av ett automatiskt finansiellt stabilt fördelningssystem och definitionen av vilka utgifter som ingår under utgiftstaket och i överskottsmålet inte harmonierar väl. Se även avsnittet Pensionsmyndigheten anser.

Premiepensionssystemets utbetalningar beräknas bli 7 335 miljoner kronor år 2016 och 12 395 miljoner kronor år 2019. Dessa belopp inkluderar efterlevandeskyddet. Beloppen måste betraktas som mycket osäkra. Utgifterna påverkas bland annat av vid vilken ålder uttaget av premiepensionen påbörjas och hur kursutvecklingen blir i de olika fonder där de försäkrades premiepensionsmedel är placerade.

Utgifterna för efterlevandeskyddet beräknas bli ungefär 51 miljoner kronor år 2016 och 96 miljoner kronor år 2019.

År 2016 beräknas 60,6 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 36,9 procent av inkomstpension och 2,5 procent av premiepension. År 2019 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 49,4 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 47,0 procent av utbetalningarna och premiepension 3,6 procent. Under nästan hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara kan få denna förmån och att även de som är födda något av åren 1938 – 1953 får en del av sin inkomstgrundade pension som tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna antas bli 12 – 13 miljoner kronor per år. Överföringarna varierar dock kraftigt mellan åren. Dessa variationer går inte att förutse.

AP-fondernas *administrationsutgifter och kostnadsersättningar* beräknas bli i storleksordningen 2 910 miljoner kronor år 2016 och 3 147 miljoner kronor år 2019.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen i januari.

Känslighetsanalys

Denna känslighetsanalys gäller endast utbetalningarna av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna. Utgifterna för premiepension och AP-fondernas förvaltningskostnader kan betraktas som ganska små i detta sammanhang.

AP-fondernas utbetalningar beräknas bli 283 803 miljoner kronor år 2016. Om balansindex för år 2016 ökar med en procent beräknas utgifterna öka med 2 835 miljoner kronor.

Om antalet tilläggs pensionärer är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för tilläggs pension med 86 miljoner kronor. Om medelbeloppets år snivå för tilläggs pension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 205 miljoner kronor.

Om antalet inkomstpensioner är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för inkomstpension med 72 miljoner kronor. Om medelbeloppets år snivå för inkomstpension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 150 miljoner kronor.

I ett längre perspektiv är utvecklingen av den inkomstgrundade ålderspensionen osäker, den påverkas av konjunktur och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet, antalet nytillkommande ålderspensioner ett visst år är relativt få jämfört med dem som fanns i systemet tidigare.

En osäker faktor är hur många som väljer att ta ut pension före 65 års ålder. Antalet med tidigt uttag ökade kraftigt åren 2004 – 2008. Ökningstakten minskade 2009 – 2012 men ökade 2013 och 2014, till stor del beroende på att andelen 61-åringar med inkomstpension ökade under åren 2012 – 2014. Vid framskrivningen har antagits att andelen 61-åringar med inkomstpension blir densamma kommande år jämfört med 2014. Det är inte alls säkert att det blir så, det är möjligt att andelen kommer att fortsätta öka under flera år. Även nybeviljandet vid 62 – 64 år kan bli högre än vad som antagits. Antalet med tidigt uttag år 2016 kan avvika från prognosen med över 5 000. Därmed kan utgifterna för inkomstpension och tilläggs pension år 2016 avvika från prognosen med mer än en halv miljard kronor av detta skäl. Detta utgör ändå bara några promille av de totala utgifterna för dessa förmåner.

AP-fondernas inkomster och utgifter

Inkomstpension och tilläggs pension finansieras via AP-fonderna, dock inte den sjunde AP-fonden som är knuten till premiepensionssystemet. Med begreppet ”AP-fonderna” i detta avsnitt avses 1 – 4 samt 6:e AP-fonden.

AP-fondernas inkomster består av en socialavgift som betalas av arbetsgivare och egenföretagare, en allmän pensionsavgift som betalas av alla förvärvsaktiva och statliga ålderspensionsavgifter som betalas från olika anslag i statsbudgeten. Till detta kommer avkastning på placerade medel.

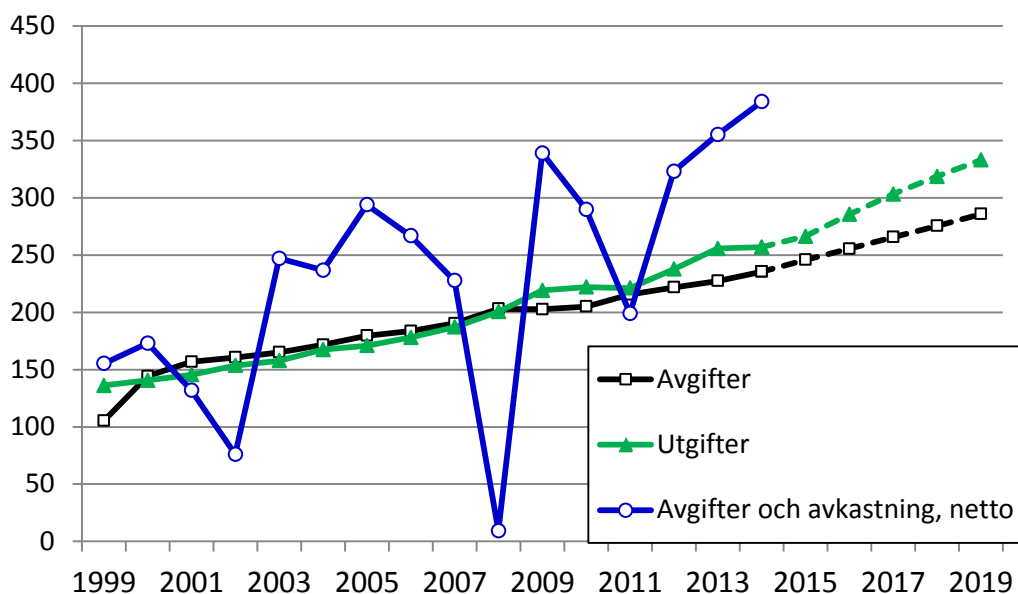
Den allmänna pensionsavgiften är 7,0 procent och socialavgiften 10,21 procent. Nivån för statliga ålderspensionsavgifter som avser ”transfereringar” är i huvudsak 10,21 procent av utbetald förmån. För övriga pensionsgrundande belopp som till exempel Pensionsrätt för barnår, är nivån 18,5 procent. Socialavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) fördelas mellan AP-fonderna, statsbudgeten och premiepensionssystemet. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet medan den allmänna pensionsavgiften i sin helhet förs till AP-fonderna.

Det diagram som följer visar AP-fondernas utgifter och avgiftsinkomster mellan 1999 och 2014 samt en prognos till och med 2019. Dessutom redovisas de totala inkomsterna (inklusive fondavkastningen, netto) till och med 2014. År 1999 var avgiftsinkomsterna lägre än utgifterna men efter en avgiftshöjning år 2000 blev de högre. Från och med år

2009 har avgiftsinkomsterna varit lägre än utgifterna igen och detta beräknas också gälla för alla prognosår.

Om man inkluderar fondavkastningen men gör avdrag för eventuella realisationsförluster m.m. i begreppet ”inkomster” har inkomsterna varit högre än utgifterna de flesta åren sedan 1999. Inkomsterna var dock lägre än utgifterna 2001, 2002, 2008 och 2011. Framför allt utmärker sig år 2008 då realisationsförlusterna var i samma storleksordning som avgiftsinkomsterna. Hur stor fondavkastningen kommer att bli för åren framöver är mycket osäkert. Det kommer troligen att variera kraftigt mellan åren. Därför redovisas ingen prognos för detta i diagrammet.

AP-fondernas inkomster och utgifter, miljarder kronor

I december år 2014 uppgick fondkapitalet hos AP-fonderna till 1 185 miljarder kronor preliminärt.

Övriga pensioner

Frivillig pension

Den frivilliga pensionsförsäkringen tillkom vid den allmänna folkpensioneringens införande 1914. Försäkringens uppgift var att tjäna som ett komplement till de obligatoriska försäkringarna. Möjligheten att göra inbetalningar till försäkringen togs dock bort den 1 januari 1981.

Försäkringen regleras av förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten och av de bestämmelser som tidigare fanns i 22 kap lagen om allmän försäkring. Dessutom gäller särskilda av regeringen fastställda försäkringstekniska grunder som bland annat reglerar beräkningen av de kapitalbelopp som måste avsättas för framtida förpliktelser (premiereserv) och för bestridande av framtida omkostnader (omkostnadsreserv).

Den frivilliga pensionsförsäkringen är självbärande och försäkringstekniskt uppbyggd. Den finansieras genom premier och fondavkastning. De försäkringstekniska grunderna bygger på antaganden om ränte-, dödlighets- och omkostnadsutveckling.

Förmånerna höjs i takt med att överskott uppkommer på försäkringsrörelsen. Överskottet utgör skillnaden mellan den frivilliga pensionsförsäkringens totala fond och dess premiereserv d.v.s. den beräknade framtida skulden till de försäkrade.

Under år 2014 var antalet personer som fick pension från den frivilliga pensionsförsäkringen ungefär 4 100. Antalet försäkrade som ännu inte sökt pension var ungefär 3 000.

Försäkringen bildar fem olika fonder. Anledningen till att försäkringen har delats upp på fem delfonder är att de försäkringstekniska grunderna ändrats i anslutning till förändringar i det allmänna ränteläget och nedgången av befolkningsdödligheten.

År 2014 utbetalades 31 miljoner kronor i frivilliga pensioner. De fem fonderna uppgick sammantaget till 446 miljoner kronor vid utgången av året.

För försäkringen upprättas särskilda försäkringstekniska sammanställningar.

Sjömanspension

Sjömanspensionen avvecklades i princip under 2014 med anledning av att samtliga som ska ha sjömanspension har fått denna och att det inte finns något tillflöde av nya förmånstagare.

År 2014 utbetalades endast 23 000 kronor i sjömanspensioner. Fondkapitalet uppgick till 76 miljoner kronor vid utgången av året.